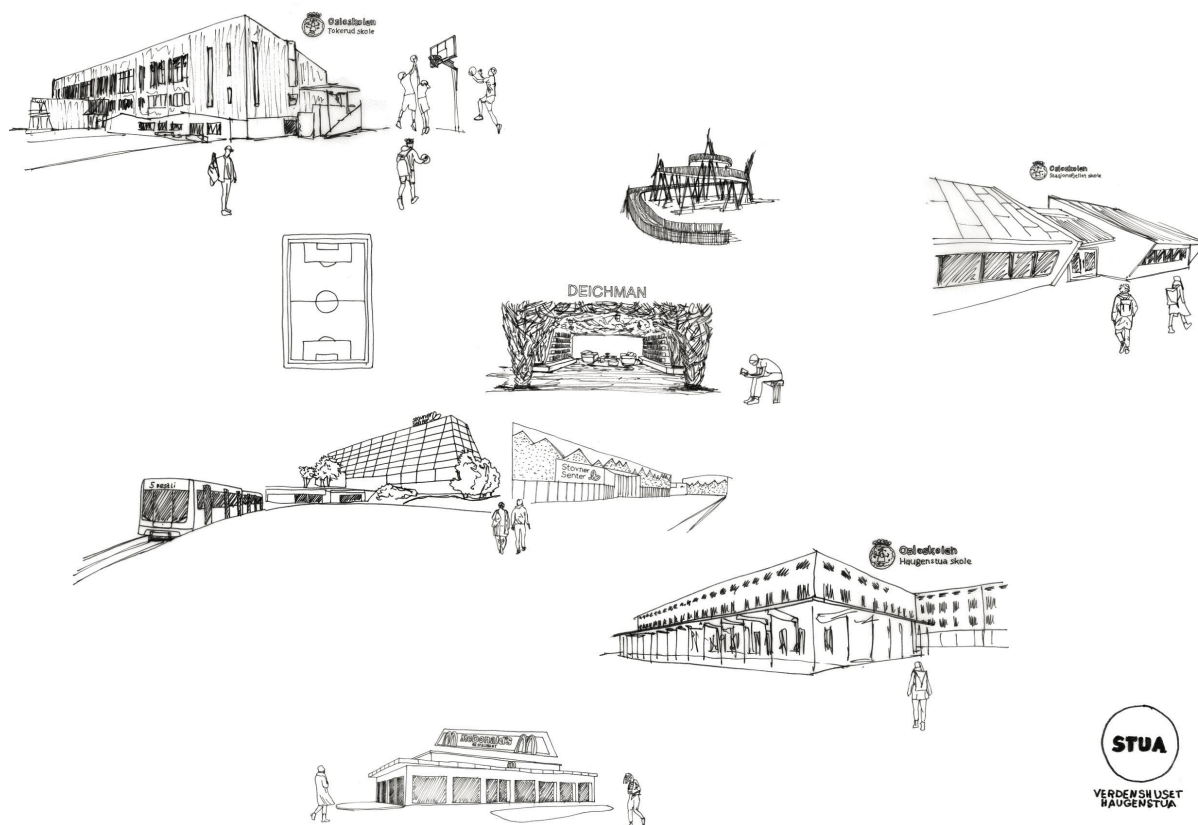

FRITID PÅ STOVNER SETT GJENNOM UNGDOMS EGNE ØYNE OG FORTALT GJENNOM DERES STEMME

RAPPORTEN ER UTARBEIDET AV IDA ELINE TANGEN, MARTINE HILLESTAD
STOKKE, JULIE HVAL OG ELENA GONDER

PÅ OPPDRAG FRA BYDEL STOVNER

PROSJEKTFORUM 2018

Bydel
Stovner

UiO

Innholdsfortegnelse

Forord.....	5
Sammendrag.....	6
1. Innledning.....	7
1.1 Formål.....	7
1.2 Bakgrunn.....	7
1.3 Problemstilling.....	8
1.4 Rapportens struktur.....	9
1.5 Om Stovner.....	9
1.6 Om ungdomsskolene.....	10
1.6.1 Stasjonsfjellet ungdomsskole.....	11
1.6.2 Haugenstua barne- og ungdomsskole.....	11
1.6.3 Tokerud ungdomsskole.....	11
2. Litteraturgjennomgang.....	12
2.1 Fritidsaktiviteter.....	12
2.1.1 Definisjon av fritidsaktiviteter.....	12
2.1.2 Betydningen av deltakelse i fritidsaktiviteter.....	13
2.2 Sosial bakgrunn og deltakelse i fritidsaktiviteter.....	13
2.3 Ungdom, trivsel og fritid.....	14
2.3.1 Ungdom i Norge.....	14
2.3.2 Ungdom i Oslo.....	15
2.3.3 Ungdom på Stovner.....	16
2.4 Oppsummering.....	17
3. Teori.....	18
3.1 Nabolagseffekter.....	18
3.2 Geografisk og sosial tilhørighet.....	18
3.3 Identitet.....	19
3.3.1 Mat.....	20
3.3.2 Kommunikasjon og sosiale medier.....	20
3.4 Oppsummering.....	22

4. Metode.....	23
4.1 Bakgrunn.....	23
4.2 Utvalg.....	23
4.3 Fokusgrupper.....	24
4.4 Deltakende observasjon og spontane fokuserte intervjuer.....	26
5. Hvor er ungdommen og hva gjør de på fritiden?.....	27
5.1 Bydelens fritidstilbud.....	27
5.2 Organisert aktivitet.....	28
5.3 Uorganisert aktivitet.....	28
5.4 Diskusjon.....	29
6. Hvordan får ungdommen informasjon om tilbudene og hvordan kan digital kommunikasjon være et verktøy?.....	31
6.1 Mangel på informasjon og kunnskap.....	31
6.2 Sosiale gjennom medier.....	32
6.2.1 Få ungdommer bruker Facebook.....	33
6.2.2 SMS, Instagram og Snapchat er populære.....	34
6.3 Jungeltelegrafene og opinionsledere er viktige.....	36
6.4 Tillit til skolen.....	37
6.5 Diskusjon.....	38
7. Hva gjør at ungdom bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud?.....	40
7.1 Innledning.....	40
7.2 Stabile tilbud.....	40
7.3 Venner er avgjørende for deltakelse.....	41
7.4 Pusterom i en travel hverdag.....	41
7.5 Mat samler ungdom.....	43
7.6 Kunnskap og aksept hos foreldre.....	45
7.7 Avstand til tilbud.....	47
7.8 Å bo i en delt bydel som preges av fordommer.....	48
7.9 Diskusjon.....	50

8. Innovasjon for utvikling av bedre dialog med ungdommen på Stovner.....	53
8.1 Oppsummering av funn og analyse.....	53
8.2 BLT: Behov, Løsning, Test.....	54
8.3 Tiltak.....	56
9. Funnenes implikasjoner og forslag til videre forskning.....	59
9.1 Implikasjoner av funnene.....	59
9.2 Forslag til videre forskning og fremtidige prosjekter.....	60
Litteratur.....	62
Vedlegg 1: Fritidstilbud for ungdom på Stovner (per februar 2018).....	64
Vedlegg 2: Intervjuguide.....	65

Forord

Denne prosjektrapporten er utarbeidet som en del av masterprogrammet Organisasjon, ledelse og arbeid ved Universitetet i Oslo. Gjennom emnet Prosjektforum har vi på oppdrag for Bydel Stovner sett på hva som gjør at ungdom bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud.

Vi ønsker å rette en spesiell takk til administrasjonen i Bydel Stovner som har initiert dette prosjektet. Det har vært svært givende å undersøke og jobbe med et så spennende og dagsaktuelt tema. Videre ønsker vi å takke Bjarne Træen, vår kontaktperson i bydelen, som gjennom hele prosessen har vært engasjert og lagt til rette for at prosjektet skulle bli best mulig. Vi vil også takke Morten Stendstadvold, vår veileder fra Agenda Kaupang, som har kommet med gode råd og innspill underveis i prosjektet. En stor takk til Antonio Barbin, student ved Bergen Arkitekthøyskole, for den fine forsideillustrasjonen. Videre vil vi takke administrasjonen og lærere ved Tokerud, Haugenstua og Stasjonsfjellet skole for at vi fikk muligheten til å gjennomføre fokusgruppeintervju på disse skolene. Avslutningsvis ønsker vi å rette en spesielt stor takk til ungdommene som har deltatt som informanter og til foreldrene deres som responderte på vårt samtykkeskjema. Det hadde ikke vært mulig å gjennomføre denne rapporten uten deres engasjement.

Sammendrag

I denne studien har vi undersøkt hvorfor ungdom i Bydel Stovner bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud. Formålet med prosjektet har vært å innhente informasjon om hva ungdom i Bydel Stovner gjør på fritiden, og hvordan de får informasjon om bydelens fritidstilbud. Gjennom fokusgruppeintervju med ungdom på tre utvalgte skoler i bydelen har vi kartlagt hva de gjør på fritiden og hvorfor de bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud. Rapporten bygger på fokusgruppeintervju og deltakende observasjon med ungdommer i alderen 13 til 15 år.

Våre hovedfunn er at ungdom har lite informasjon om hva bydelen tilbyr, men de har mange tanker om hva de liker å gjøre og hva de ønsker mer av for å skape bedre tilpassede fritidstilbud. Funnene fra dette prosjektet poengterer viktigheten av jungeltelegrafene, skolen og medier for å nå ut til ungdom. Flertallet av ungdommene har drevet eller driver med organiserte fritidsaktiviteter. Alle driver med uorganiserte fritidsaktiviteter. Grunner til at man bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud er stabilitet i tilbud, venner, pusterom, mat og foreldre. Andre faktorer er nærmiljø, nærhet til tilbudet, en delt bydel og fordommer.

Mot slutten av rapporten presenteres tiltak utviklet med utgangspunkt i hva ungdommene vi har snakket med ønsker seg og hva som skal til for at de vil bruke bydelens fritidstilbud. Tiltakene er delt inn i tre hovedkategorier. Den første kategorien omhandler overordnede og konkrete tiltak for å forbedre kommunikasjonen mellom ungdom og bydelen gjennom å utarbeide en kommunikasjonsstrategi. Den andre kategorien inkluderer tiltak med hensikt om å skape tilbud rettet mot ungdom som en avgrenset og klart definert målgruppe. Den tredje kategorien dekker tiltak knyttet til omdømmebygging. Det anbefales å gjøre bruk av innovasjonsverktøyet BLT for å utvikle og teste ut noen av disse tiltakene som pilotprosjekter før eventuell endelig implementering av tiltakene.

Kapittel 1: Innledning

1.1 Formål

Formålet med prosjektet har vært å innhente informasjon om hva ungdom i Bydel Stovner gjør på fritiden, og hvordan de får informasjon om bydelens fritidstilbud. Bydelen har et mangfold av tilbud for unge, men lite informasjon om hvem som bruker tilbudene og hvorfor/hvorfor ikke de blir brukt. Prosjektet skal derfor bidra til en bredere forståelse av hvilke fritidstilbud ungdom bruker og ikke bruker, samt hvilke behov denne gruppen har. Dette innebærer å fange opp mekanismer som gjør at man deltar eller ikke deltar på fritidstilbud. Et forbedret kunnskapsgrunnlag om hva ungdom driver med og hvor de oppholder seg på fritiden skal gjøre at bydelen i større grad kan tilby og tilpasse fritidstilbud basert på ungdoms ønsker. Dette bygger på en antakelse om at kunnskap om brukere og potensielle brukere av bydelens tjenester gir grunnlag for utvikling av bedre og mer treffsikre tjenester. I denne rapporten presenteres forslag til tiltak som har mål om å styrke ungdoms fritidstilbud og hvordan de får informasjon om disse tilbudene. Det er et mål at Bydel Stovner kan bruke funnene fra dette prosjektet i dialog med ungdom, og at bydelen på denne måten kan oppleves som en mer relevant aktør i deres hverdag.

1.2 Bakgrunn

For Bydel Stovner er barn og unge, styrking av norskferdigheter og økt sysselsetting de viktigste satsingsområdene i 2018 (Oslo kommune 2017a:8-7). Bydelens største utfordring er vedvarende levekårsutfordringer, og et langsiktig politisk mål er å forhindre skjevutvikling. Tiltak rettet mot barn og unge er avgjørende for å nå dette målet. Oppvekstavdelingen, Seksjon fritid, i bydelsadministrasjonen, har ansvar for drift av barn og unges fritidstilbud og evaluering av eksisterende tiltak. Bydelen har en rekke varierte fritids- og aktivitetstilbud for barn og ungdom.¹ Et av de viktigste målene for Seksjon fritid er utvikling av likeverdige tilbud til barn og unge. Seksjonen skal, i samarbeid med idrettslag og frivillige organisasjoner, bidra til et godt oppvekstmiljø ved å skape et variert aktivitetstilbud (Oslo kommune 2017a:37). Det er ønskelig å øke antall tiltak for tidlig innsats mot barn og unge, også gjennom mobilisering av ressurser hos deres foreldre. Det blir også avgjørende for Seksjon fritid å ta i bruk digitale verktøy for økt effektivitet, tilgjengelighet og forståelse av

¹ Se vedlegg 1 for en oversikt over fritidstilbud i bydelen.

innbyggernes behov. Her trekkes blant annet sosiale medier frem som verktøy for å nå større deler av ungdomsbefolkningen (Oslo kommune 2017a:41). Bydelen slår fast at deres kunnskapsgrunnlag for utvikling av tjenester skal være forskningsbasert, og at datainnsamling skal resultere i konkrete tiltak (Oslo kommune 2017a:4).

Befolkningen i Bydel Stovner har siden Stovner-rapporten som kom i 1975 opplevd å bli omtalt, diskutert og ment noe om. Stovner har vært og er til dels et av Norges mest utskjelte boområder i mediene, av forskere og av utenforstående. Stedet er assosiert med en rekke problemer som lav utdanning, lav inntekt, høy andel arbeidsledighet og høy andel mottakere av sosialhjelp (Danielsen og Engebretsen, 2014:27-28). I kvalitative forskningsprosjekter finner man at mediernes fremstilling og statistikk ikke samsvarer med innbyggernes egne oppfatninger av Stovner. Den overordnede beboerfortellingen er at Stovner er et bra sted å bo. I disse mangfoldsfortellingene forsvinner den generaliserte fremstillingen av Stovner som et sted med dårlige levekår (Danielsen & Engebretsen, 2014:37). I etterkant av den siste tidens negative medieoppslag har flere av Stovners innbyggere gått i bresjen for å endre den negative omtalen og fremme egen forståelse av stedet. Sett gjennom ungdoms egne øyne og fortalt gjennom deres stemmer er hensikten med denne rapporten å skildre og gjenfortelle ungdoms egne opplevelser av Stovner og egen fritid.

1.3 Problemstilling

I denne rapporten undersøkes følgende spørsmål:

- Hva gjør at ungdom bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud?

For å svare på dette er det utarbeidet tre underspørsmål:

- Hvor er ungdommen og hva gjør de på fritiden?
- Hvordan får ungdommen informasjon om fritidstilbud?
- På hvilken måte kan digital kommunikasjon være et verktøy for å formidle bydelens tilbud til brukere og potensielle brukere?

1.4 Rapportens struktur

Rapporten er inndelt i ni kapitler. I kapittel 1 har vi introdusert formål, bakgrunn og problemstilling. Videre vil vi kort redegjøre for fakta om Stovner og de tre utvalgte ungdomsskolene. I kapittel 2 vil vi presentere litteratur og nyere forskning på Stovner, ungdom og fritid. I kapittel 3 gjør vi rede for teoretiske innfallsvinkler med fokus på nabolagseffekter, tilhørighet og betydningen av identitetskonstruksjon i ungdomstiden. I kapittel 4 presenterer vi metode, hvor vi gjør rede for bruk av fokusgrupper og deltakende observasjon. Metoden legger grunnlaget for videre analyse i kapittel 5, 6 og 7. I kapittel 5 ser vi nærmere på hvor ungdommen er og hva de gjør på fritiden. I kapittel 6 drøfter vi betydningen av kommunikasjon og hvordan ungdommene vi har snakket med får informasjon om bydelens fritidstilbud, samt hvordan digital kommunikasjon kan være et verktøy. I kapittel 7 tar vi for oss faktorer som gjør at ungdom bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud. Diskusjonen fra de foregående analysekapitlene ender i forslag til tiltak som presenteres i kapittel 8. I kapittel 9 vil vi gjøre rede for implikasjoner av funnene, samt forslag til videre arbeid.

1.5 Om Stovner

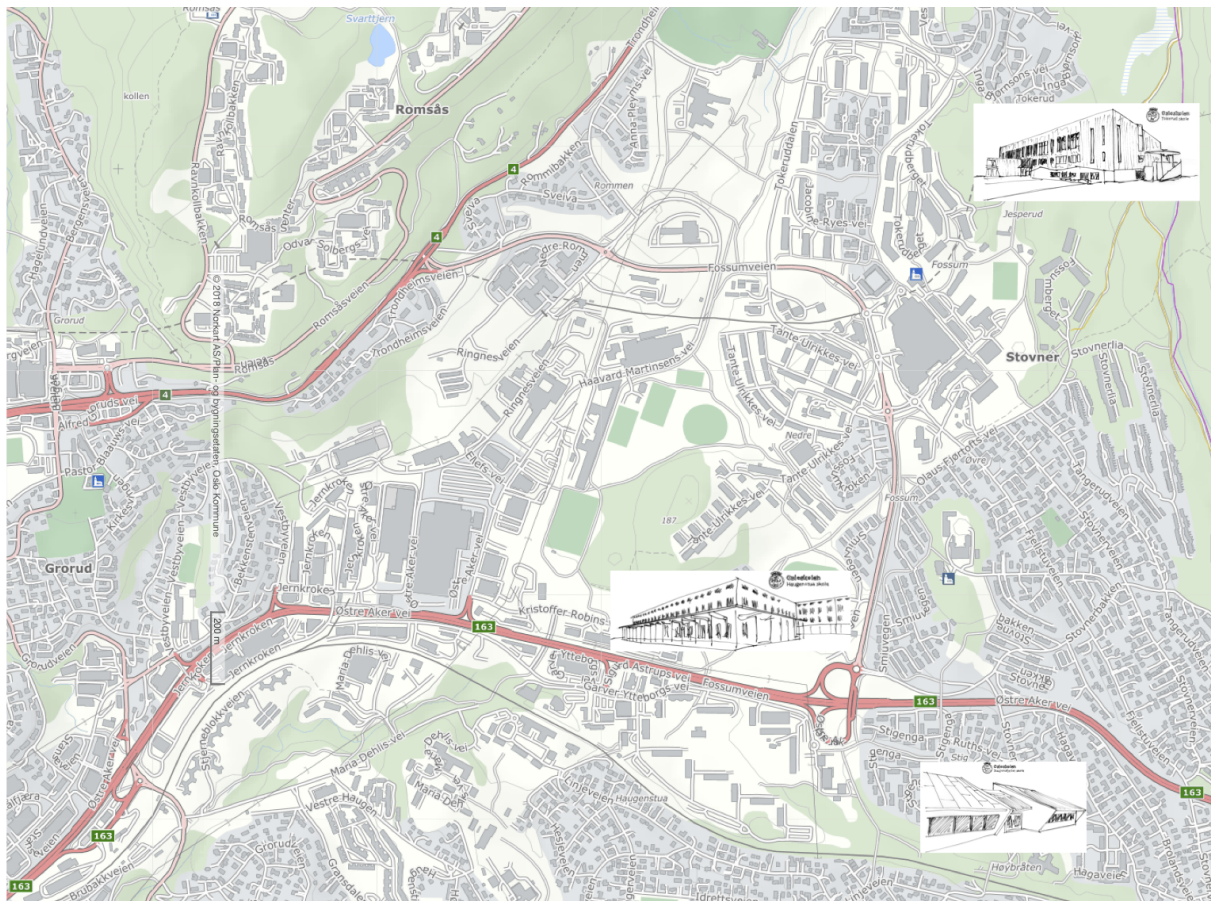
Bydel Stovner har 32 153 innbyggere. Bydelen består av de seks delbydelene Rommen, Fossum, Haugenstua, Høybråten, Stovner og Vestli. Bydel Stovner scorer dårligere enn resten av Oslo på en rekke levekårsindikatorer som; ikke fullført videregående skole, fattige barnehusholdninger, trangboddhet, lav utdanning og lav sysselsetting (Oslo kommune 2017b).

Det er variasjon i score på levekårsindikatorerne for delbydelene som til sammen utgjør Bydel Stovner (Oslo kommune 2017b). Fossum befinner seg langt over gjennomsnittet for Oslo på fattige barnehusholdninger og lav utdanning. Rommen, Haugenstua og Vestli scorer betydelig over gjennomsnittet for Oslo på disse målene. Høybråten scorer bedre enn bydelen samlet på alle indikatorene. På Fossum, Vestil, Haugenstua og Rommen bor de fleste i blokk eller leiegård, mens på Høybråten er det flere som bor i enebolig eller tomannsbolig (Oslo Kommune 2017b). Bydelsforskjellene skildres av Zeshan Shakar i oppvekstromanen *Tante*

Ulrikkes vei: «(...) Blokk-Stovner. Ikke hus-Stovner. Det er forskjell. Alle på Stovner vet det. Hus-Stovner er det stedet du går på epleslang. Blokk-Stovner er det stedet som gjør at Stovner er mørkerødt på Aftenpostens kart over bydelene i Oslo (...)» (2018:8)

1.6 Om ungdomsskolene

I bydelen finnes de fire ungdomsskolene Rommen, Stasjonsfjellet, Haugenstua og Tokerud. I denne rapporten har vi, etter ønske fra bydelen, snakket med elever på de tre sistnevnte skolene. Informasjonen under er hentet fra Skoleportens statistikk over elevundersøkelsen og skolefakta for de utvalgte skolene (Utdanningsdirektoratet 2018a, 2018b).

Kart over bydelen med skolene

1.6.1 Stasjonsfjellet ungdomsskole

Stasjonsfjellet ungdomsskole ligger på Høybråten. I skoleåret 2017-2018 har skolen 328 elever. Trivsel, faglig utfordring og støtte hjemmefra måles til 4,2 (på en skala fra 1 til 5 hvor høy verdi er positivt resultat). 9,8 % opplever mobbing. Gjennomsnittlig grunnskolepoeng når man gikk ut av skolen var 41,9 i skoleåret 2016-2017. Gjennomsnittlig grunnskolepoeng her på Stasjonsfjellet er likt som gjennomsnittet for Oslo kommune.

1.6.2 Haugenstua barne- og ungdomsskole

Haugenstua barne- og ungdomsskole ligger ved Stovnerbanen. I skoleåret 2017-2018 har skolen 695 elever. Trivselscoren viser 4,4 av totalt 5 som tilsvarer den høyest mulige positive scoren. Elevene oppgir at de får god støtte hjemmefra og at de får faglige utfordringer. Her ligger resultatet på 4,3. 8,4 % opplever mobbing. Gjennomsnittlig grunnskolepoeng når man gikk ut av 10. klasse var 38,6 for skoleåret 2016-2017.

1.6.3 Tokerud ungdomsskole

Tokerud ungdomsskole ligger på Vestli i skogkanten ved Liastua og er den skolen i undersøkelsen som ligger nærmest Stovner sentrum. I skoleåret 2017-2018 har skolen 336 elever. Tokerud scorer i hovedsak ganske likt som de to andre skolene på mål i elevundersøkelsen fra samme år. Elevene på Tokerud har 4,2 på trivsel, 4,3 på støtte hjemmefra og 3,9 på faglige utfordringer. 8% opplever mobbing. Gjennomsnittlig grunnskolepoeng ligger på 39,4 for skoleåret 2016-2017.

Kapittel 2: Litteraturgjennomgang og tidligere forskning

I dette kapittelet presenteres tidligere forskning på Stovner, ungdom og fritid. Først defineres fritidsaktiviteter og betydningen av deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. Videre gjøres det rede for betydningen av sosial bakgrunn for deltagelse. Til sist vil det bli gjort rede for funn fra Ungdata og Ung i Oslo.

2.1 Fritidsaktiviteter

Ungdoms deltagelse og medbestemmelse i egen fritid har vært et sentralt tema de siste tiårene. FNs konvensjon om barnets rettigheter slår fast at barn og unge har rett til å bli hørt, ta del i og forme sine egne liv. Regjeringen har blant annet mål om at barn og unge, uansett bakgrunn skal ha gode oppvekst- og levekår (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015:2).

2.1.1 Definisjon av fritidsaktiviteter

Fritidsaktiviteter defineres av FNs barnekomité som et samlebegrep som omfatter et bredt spekter av handlinger og opplevelser som barn tar del i på fritiden. Begrepet omhandler aktiviteter, som idrett, musikk, kunst, kultur, samfunnsengasjement og andre aktiviteter der barn og unge kan dyrke sine interesser (Aalaei 2017:242). Det er vanlig å skille mellom organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:65).

Organiserte fritidsaktiviteter er en betegnelse på regelmessige og regelstyrte aktiviteter som ledes av eller er startet opp av voksne, og som samler en gruppe ungdommer. Uorganiserte fritidsaktiviteter er aktiviteter som foregår utenfor slike foreninger, klubber og lag som for eksempel å henge med venner. Henging innebærer å være med venner uten å gjøre konkrete aktiviteter.

2.1.2 Betydningen av deltagelse i fritidsaktiviteter

Barn må i tidlig alder få støtte til å utvikle seg slik at de kan ta gode og gjennomtenkte valg. Respekt og ansvar er viktige verdier som ungdom kan tilegne seg ved å delta i fritidsaktiviteter og andre fruktbare ungdomsmiljøer (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2015:8). Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter har positive konsekvenser for egenutvikling og for samfunnet som helhet (Eriksen & Frøyland 2017:11-12). Blant annet legger deltagelse grunnlag for opparbeidelse av sosial kapital der både kommunikasjonsevner og nettverksbygging utvikles. Deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter som ung har betydning for grad av frivillig deltagelse som voksen. Frivillig deltagelse kan føre til sosial integrasjon mellom mennesker på tvers av religiøs, etnisk og sosioøkonomisk bakgrunn. Deltagelse er på denne måten med på å bryte ned forskjeller, fordommer og uenighet. Samtidig kan frivillig organisering føre til verdiskapning og sysselsetting (Eriksen & Frøyland 2017:11). Frivillige fritidsorganisasjoner er derfor ikke bare en fritidsarena, men også en viktig sosialiseringarena for frivillige og kollektive handlingsmønstre senere i livet. Tidligere forskning viser at utenforskap fra fritidsorganisasjoner kan være uheldig for utvikling av vennskap, nettverk og læring (Eriksen & Frøyland 2017:11).

2.2 Sosial bakgrunn og deltagelse i fritidsaktiviteter

Ungdata er en regelmessig nasjonal undersøkelse med mål om å kartlegge hva ungdom gjør på fritiden og hvordan de har det (Bakken 2017:1). Undersøkelsene viser at sosioøkonomisk bakgrunn har betydning for deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter (Bakken Frøyland & Sletten 2016:7). I Ungdata måles sosioøkonomisk status ut i fra foreldres utdanningsnivå, antall bøker i hjemmet og familiens velstandsnivå i form av materielle ressurser. Sosioøkonomisk status er dermed et mål på respondentenes foreldre og familiens samlede ressurser (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:21-22, 27).

Tall fra Ungdata viser at flere fra familier med mindre sosioøkonomiske ressurser aldri har deltatt i organisert fritidsaktiviteter. For denne gruppen er også frafallet høyere sammenliknet med ungdom fra familier med flere sosioøkonomiske ressurser (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:81). Her fremheves betydningen av foreldre. Det er rimelig å anta at foreldre med mange sosioøkonomiske ressurser selv har erfaring fra organiserte fritidsaktiviteter og at de

derfor i større grad motiverer barna sine til deltakelse. Faktorer som økonomi og tidsbruk nevnes også som årsaker til høyere deltagelse blant barn fra familier med flere sosioøkonomiske ressurser (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:68).

Skjevrekuttering til organiserte fritidsaktiviteter er spesielt tydelig for aktiviteter som musikk og kultur hvor målet er utvikling av ferdigheter. Nesten dobbelt så mange med flere sosioøkonomiske ressurser deltar her sammenliknet med de med færre sosioøkonomiske ressurser (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:10). Andelen unge som har deltatt i fritidsklubb og ungdomsklubb er størst blant ungdom fra familier med færre sosioøkonomisk ressurser (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:70).

2.3 Ungdom, trivsel og fritid

2.3.1 Ungdom i Norge

Andelen som deltar i organiserte fritidsaktiviteter har vært stabil de siste årene. På ungdomstrinnet sier 60 prosent av guttene og 66 prosent av jentene at de har deltatt på minst én organisert fritidsaktivitet utenom idrett den siste måneden (Bakken 2017:53). 93 prosent av alle ungdommer oppgir å ha deltatt i organisert idrett i løpet av oppveksten (Bakken 2017:47). Flere studier har pekt på at graden av deltakelse i fritidsaktiviteter er lavere blant minoritetsjenter enn andre barn og unge. Årsaker til dette er blant annet foreldrekontroll og forventninger om tradisjonelle kjønnsroller (Younis 2010:136). Deltakelsen i organiserte fritidsaktiviteter er høyest på niende trinn, som forklares med organiserte aktiviteter i forbindelse med konfirmasjon (Bakken 2017:53).

Jo eldre man blir, dess mer seriøs blir aktiviteten man holder på med. Med tiden kreves gjerne mer deltakelse og økonomiske investeringer fra foreldre (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:68). Man ser et tydelig frafall fra organiserte aktiviteter i ungdomsårene, og frafallet er høyest blant jenter og blant ungdom med færre sosioøkonomiske ressurser (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:67-68). En del av de som slutter med den organiserte idretten i løpet av ungdomsårene, begynner å trene på treningssenter. Trenden de siste årene er at dette i større

grad er jenter enn gutter, og det er derfor samlet små kjønnsforskjeller når det kommer til trening (Bakken 2017:46).

Nyere ungdomsforskning viser at hjemmet er blitt et stadig viktigere sted å være (Bakken 2017:56). Det kan være flere årsaker til dette, blant annet gjør internett at man kan være sosial uten å være fysisk sammen med hverandre. Forskjellene mellom foreldregenerasjonen og egen generasjon er blitt mindre, slik at samvær med foreldre anses som mer interessant. Videre er økt krav til prestasjoner årsak til at man bruker mer tid på lekser hjemme. Større boliger gjør at man har mer plass til å være sammen med venner hjemme – og ikke ute. Det er stor variasjon i hvor mye ungdom er ute med venner på fritiden. Trenden er at stadig færre tilbringer mye tid ute med venner på kveldstid (Bakken 2017:61).

Ungdata viser at unge bruker stadig mer av sin fritid foran en skjerm (Bakken 2017:65). Halvparten av ungdommene i undersøkelsen bruker mellom to og fire timer på skjermaktiviteter utenom skoletiden. Det er en sammenheng mellom skjermtid og sosioøkonomisk status og ungdom med lav sosial bakgrunn er overrepresentert blant de som bruker mye tid foran en skjerm (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:71-72). Sammenhengen mellom sosioøkonomisk bakgrunn og tidsbruk er størst blant jenter som bruker mye tid foran en skjerm (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:71-72). Det er også forskjeller blant gutter og jenter i tidsbruk og hva man bruker medier til. Gutter spiller oftere dataspill enn jenter, som i større grad er på sosiale medier (Bakken, Frøyland & Sletten 2016:73).

2.3.2 Ungdom i Oslo

NOVA gjennomfører også undersøkelser om ungdom, fritid og trivsel i Oslo. Den seneste Ung i Oslo-rapporten fra 2015 viser overordnet at unge i Oslo opplever å vokse opp på et trygt og godt sted. Det store flertallet har et godt forhold til venner, familie, lærere, skole og mange ungdommer er aktive på fritiden. Ved siden av dette ser det ut til at samvær med jevnaldrende og digitale medier preger de unges hverdag (Andersen & Bakken 2015:2). Andelen som deltar i organiserte fritidsaktiviteter er høyere i Oslo enn i resten av landet, men det er stor variasjon innad i Oslo. Dette kan forklares med at deltakelse i organiserte

fritidsaktiviteter varierer med sosial bakgrunn, og at lavere sosial bakgrunn er vanligere i øst og i sentrum enn i vest. Også i Oslo er det frafall fra deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter utover i ungdomstiden (Andersen & Bakken 2015:46).

2.3.3 Ungdom på Stovner

Ungdommer i de østlige og sentrumsnære områdene av Oslo er i gjennomsnitt mindre fornøyd med sine foreldre, lokalmiljøet og har færre venner enn ungdom i de vestlige områdene av Oslo (Andersen & Bakken 2015:3). Forskjellene innad i Oslo skyldes stort sett forskjeller i sosioøkonomisk og flerkulturell bakgrunn. Det er blant annet noen forskjeller mellom majoritets- og minoritetsungdom. Eksempelvis bruker minoritetsungdom i gjennomsnitt mer tid på lekser og mindre tid på fritidsaktiviteter og trening (Andersen & Bakken 2015:5).

Når det gjelder Bydel Stovner viser statistikken at mange på Stovner har minst én fortrolig venn (Andersen & Bakken 2015:20). Ungdom på Stovner trives godt på skolen, noe som er en gjenganger for alle Oslo-skolene (Andersen & Bakken 2015:30). Samtidig bruker ungdom på Stovner generelt mer tid på skole og har høyere skjermtid enn sine jevnaldrende i de vestlige og sentrumsnære områdene av Oslo (Andersen & Bakken 2015:34, 60). Ungdom på Stovner er generelt misfornøyd med lokalmiljøet sammenlignet med andre bydeler i Oslo. Kun 64 prosent er fornøyd med nærmiljøet sitt sammenlignet med 81 prosent i Nordre Aker, som er bydelen hvor ungdom er mest fornøyd med sitt nærmiljø (Andersen & Bakken 2015:24). Ungdom i Bydel Stovner er mindre aktive i fritidsorganisasjoner sammenlignet med resten av Oslo. Omtrent halvparten av ungdommen på Stovner svarer at de er aktive i fritidsorganisasjoner (Andersen & Bakken 2015:48).

Flere prosjekter og stedsanalyser har sett på hva ungdom i bydelen tenker om og har av fritids- og kulturtilbud. I utkastet til rapporten *Kulturundersøkelse i Bydel Stovner* konkluderes det med at unge ønsker uformelle møteplasser og steder å være. I rapporten påpekes det at flere av tilbudene som blir etterspurt allerede finnes, men at målgruppen for disse tilbudene ikke kjenner til de (Opinion 2018: 39).

2.4 Oppsummering

Fra litteraturgjennomgangen er det relevant for problemstillingene å ta med seg at ungdom på Stovner er mindre fornøyde med eget lokalmiljø, at de deltar mindre på organiserte fritidsaktiviteter, bruker mer tid på lekser og har høyere skjermtid enn resten av ungdommen i Oslo. Litteraturgjennomgangen har også vist at sosioøkonomisk bakgrunn har betydning for hvilke fritidsaktiviteter man deltar i og hvor hyppig man deltar. Ungdom på Stovner deltar mindre i organiserte fritidsaktiviteter enn ungdom ellers i Oslo. Dette er interessant tatt i betraktning at deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter kan ha positive konsekvenser for egenutvikling og for samfunnet som helhet, og dermed være viktig for å redusere skjevutvikling i bydelen.

Kapittel 3: Teori

I dette kapittelet fremlegges teori innenfor temaer som skal belyses og drøftes senere i rapporten. Teorien som presenteres omhandler nabolagseffekter, geografisk og sosial tilhørighet og identitet. I delen om identitet redegjøres det for teori om mat og kommunikasjon og sosiale medier.

3.1 Nabolagseffekter

I forskningen på nabolagseffekter undersøkes det hvordan man påvirkes av nabolaget man vokser opp i og hvilken betydning bosted har for ens livssjanser (Brattbakk & Wessel 2017:339-340). Mekanismer og bestemte forhold ved nabolaget har ulik betydning for ulike grupper beboere. Barn og unge, som fortsatt er under utvikling, påvirkes sterkest av nabolaget sitt (Brattbakk & Wessel 2017:342, 349).

I forskningen på nabolagseffekter ønsker man blant annet å forstå hvordan bosted kan være både fremmende og hemmende i folks hverdagspraksis (Danielsen & Engebrigtsen 2014:27). Eksempel på sistnevnte finnes i stigmatiseringsteori, som innebærer at andre har en oppfatning om at personer som kommer fra eller bor på bestemte steder deler noen felles egenskaper (Brattbakk & Wessel 2017:346). Slike forestillinger bidrar til å skape og opprettholde forenklete kategoriseringer av grupper. Waquant bruker begrepet territoriell stigmatisering om en form for urban marginalisering hvor bosted fungerer som hinder for å oppnå full aksept hos andre (Rosten 2017:54). Dette eksemplifiseres i artikkelen *Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen*. Her undersøkes det hvordan gutter i Groruddalen håndterer stigmatisering gjennom å forsvare hjemstedet sitt kollektivt og fysisk i møte med jevnaldrende fra andre nabolag (Rosten 2017: 54).

3.2 Geografisk og sosial tilhørighet

Valg av bosted handler om økonomiske ressurser, kultur og klasse (Ljunggren, Toft & Flemmen 2017:363). I forskningen på klasse og sted har man sett at følelsen av geografisk og sosial tilhørighet inneholder en klassesdimensjon. Dette beskrives som «a sense of one's place»; nemlig at man «vet hvor man hører hjemme». Man føler seg mer hjemme i et nabolag

dersom man ligner på de andre som bor der. Ved at personer med like kjennetegn bosetter seg i samme område, forsterkes disse kjennetegnene og identitetene (Ljunggren, Toft & Flemmen 2017:363) .

I ungdomsårene er man særlig opptatt av forskjeller og det å skille seg fra andre (Ungdom og fritid 2013:13). Hva man gjør på fritiden og hvor man oppholder seg kan være sosiale koder som markerer tilknytning til bestemte sosiale fellesskap (Andersen, Pedersen & Bakken 2017:310). Fellesskap handler dermed både om å bekrefte hvor like vi er hverandre, men også om å bekrefte hvor forskjellige vi er fra grupper vi ikke ønsker å identifisere oss med (Prieur 2009:38). Slik skapes også inn- og utgrupper hvor medlemmene av gruppene identifiseres gjennom synlige kjennetegn, tillærte atferdsmønstre eller medfødte synlige egenskaper (Korsnes 2008:123). En inngruppe er en gruppe man selv tilhører ("oss"). En utgruppe er en gruppe man ikke er medlem av og som man ser på med en reservasjon knyttet til frykt eller manglende forståelse ("dem"). Motsetninger mellom gruppene bidrar til styrking av bånd innad i inngruppen ved at man kollektivt tar avstand fra standpunkter og ideer som finnes i utgruppen. Gruppene er avhengige av hverandres motsetning for å kunne eksistere (Bauman og May 2004:43-45)

3.3 Identitet

Ungdomstiden kan være en vanskelig tid der man selv skal finne ut av hvem man er eller ønsker å være, også kalt identitet (Gripsrud 2015:15). Det er vanlig å skille mellom to hovedtyper av identitet. På den ene siden snakker man om en sosial identitet, og på den andre siden en personlig identitet. Den sosiale identiteten dannes i kraft av andre menneskers oppfatninger sammen med de kollektive sammenhengene man inngår i (Gripsrud 2015:16). Faktorer som spiller inn i den sosiale identiteten kan være hvor man bor, hva man driver med på fritiden, etnisitet og kjønn. Andres oppfatninger av en selv blir i større eller mindre grad en del av ens personlige identitet. Den personlige identiteten er det man anser som enestående ved seg selv, og det som skiller en fra andre (Gripsrud 2015:17).

Ungdomstiden er en egen livsstil, bestemt av visse typer preferanser og aktiviteter. Å velge elementer i sin identitet er også ofte å velge elementer i sin livsstil – eller omvendt (Gripsrud

2015:83). Slike valg sier noe om hvem man er, eller ønsker å være. Noen livsstiler fremstår som mer attraktive enn andre, fordi de symboliserer noe som anses som attraktivt eller mindre attraktivt. Sosiologen Pierre Bourdieu hevder at valg av livsstil er fritt, men også basert på systematikk. Det er systematisk fordi preferanser er basert på individets bakgrunn og erfaring. Mange av våre preferanser er tillærte gjennom sosialisering (Gripsrud 2015:83). Dermed må livsstil og valg av identitet ses i forbindelse med klassetilhørighet og sosioøkonomisk bakgrunn. Ungdom velger mellom mange tusen livsstilstegn hver dag. Livsstilstegn kan være klær, kulturfenomener, medier, fritidsaktiviteter og matvaner.

3.3.1 Mat

Maten og måltidet er den primære formidleren mellom enkeltmennesket og gruppen, og har dermed stor sosialiserende betydning (Fürst 1996:60). I vårt samfunn spiser man etter bestemte regler i et fellesskap (Fürst 1996:61). Mye forskning på mat tyder på at måltidene blir mindre viktige i det postmoderne samfunnet (Guzmán, Bjørkum & Kjærnes 2000:28). Andre hevder at maten og måltidet ikke mister sin sosialiserende status, men heller at måten den konsumeres endres. Flere av måltidene nytes ute og ikke i den private sfæren som tidligere. Internasjonale matkjeder som McDonalds og Burger King er med på endre måltider og matvaner utenfor hjemmet (Guzmán, Bjørkum & Kjærnes 2000:32).

3.3.2 Kommunikasjon og sosiale medier

Mediene har siden 1920-tallet vært med på å etablere en egen ungdomskultur og utskille ungdom som en egen gruppe (Gripsrud 2015:29). I dag utgjør bruk av medier og sosiale medier en stor del av ungdoms identitet. Sosiale medier defineres som «digital teknologi som muliggjør offentlig gruppebasert interaksjon eller deltakelse, og som overfører personlige eller sosiale markører sammen med et mediebudskap» (Haugseth 2013:48).

Den lineære kommunikasjonsmodellen beskriver prosessen der en *avsender* sender et *budskap* til en *mottaker*. Denne modellen inneholder de tre viktigste komponentene i kommunikasjon, og viser hvilken retning prosessen går. Selv om modellen gir et godt utgangspunkt for å forstå kommunikasjon, er kommunikasjon et mer komplekst fenomen enn

som så (Gripsrud 2015:113). Fremveksten av medier og sosiale medier har gjort at man kan videreformidle store mengder informasjon til flere mennesker samtidig – og at kommunikasjonsprosessen ikke er så lineær som modellen tar utgangspunkt i. Allerede på 1940-tallet ble man oppmerksom på at folk snakket en hel del sammen om ulike medieoppslag. Informasjon og ideer går fra TV, trykte medier og sosiale medier til opinionsledere og videre fra disse til mindre aktive deler av befolkningen. Dette kalles to-stegs-hypotesen og understreker viktigheten av menneskers personlige samtaler og videreformidling (Gripsrud 2015:63).

Sosiale medier er plattformer hvor opinionsledere og andre kan videreformidle informasjon, verdier og holdninger. De mest omtalte sosiale mediene er gjerne Facebook (2004), YouTube (2005) og Twitter (2006), men det har kommet mange andre populære som Instagram og Snapchat (Aalen 2012:16-17). Norge er blant de landene med størst andel av befolkningen som er medlemmer på Facebook. Andelen er høyest blant unge mellom 15 og 29 år. Unge mennesker synes imidlertid å nedprioritere Facebook ettersom voksne og eldre samler seg der. Snapchat, som har blitt svært populært blant tenåringer og andre under 30 år, anses nærmest som en generasjonsmarkør (Gripsrud 2015:38).

De sosiale mediene har blitt som egne samfunn med interne kommunikasjonsregler. Den halvoffentlige sfæren gir mulighet for å dele noe av sin personlige identitet med offentligheten gjennom bilder, tekst og video. I denne identitetskonstruksjonen ligger det et potensiale for markedsførere og kommunikasjonsrådgivere til å selge identitet og livsstil. Da må man vite hvem man kommuniserer med, hvem man ønsker å snakke til, og hvem som er ens publikum. Fokus på målgruppe blir dermed viktig for å sikre at man treffer de man ønsker å nå (Aalen 2012:106).

3.4 Oppsummering

Relevant fra teorikapittelet og for videre analyse er betydningen av identitetskonstruksjon. Denne viser seg gjennom blant annet følelsen av sosial tilhørighet, bosted og livsstilstejn som fritidsaktiviteter og mat. Hvordan andre ser en er med på å forme ens personlige identitet. Nabolageffekter og stigmatisering kan dermed påvirke atferd og egen oppfattelse

av en selv. Også sosiale medier er en viktig del av unges hverdag der man kan forme egen identitet. Snapchat og Instagram pekes ut som nye attraktive medier for ungdom.

Kapittel 4: Metode

4.1 Bakgrunn

I denne rapporten benyttes flere metodiske tilnærminger for å skaffe en bedre forståelse av ungdoms fritid i Bydel Stovner. I første omgang hadde vi møter med personer i bydelsadministrasjonen, i tillegg til innhenting av informasjon om bydelens fritidstilbud samt noe observasjon på sentrale samlingssteder. Hovedvekten av datainnsamlingen har skjedd i samtale med ungdom selv, gjennom fokusgrupper og deltakende observasjon.

Kombinasjonen av observasjoner og intervjuer gir mulighet for å validere egne tolkninger. Samtidig åpner det opp for å kontrollere om det er sammenheng mellom det informantene sier de gjør, og hva de faktisk gjør på fritiden (Fangen 2011:40). I prosjekter hvor disse metodene kombineres får intervjuet ofte forrang, da det er lettere å poengtere funn med utgangspunkt i konkrete utsagn. I dette prosjektet ønsker vi å forstå ungdoms refleksjoner, tanker, opplevelser og følelser. Intervjuet er bedre egnet enn observasjon for dette og intervjuene har derfor også forrang i dette prosjektet.

4.2 Utvalg

I dette prosjektet har det vært et ønske fra bydelen om å komme i kontakt med et mangfold av ungdom. Dette inkluderer unge som vanligvis ikke ytrer seg og som ikke nødvendigvis engasjerer seg i nærmiljøet. Denne gruppen kan omtales som "tause stemmer". I samarbeid med bydelen har vi rekruttert gjennom tre forskjellige skoler Stasjonsfjellet, Tokerud og Haugenstua med mål om å få grupper på 3-8 personer som sammen diskuterer egen fritid. Rekruttering gjennom skoleklasser har åpnet opp for å komme i kontakt med et bredt utvalg ungdom. Forhåpentligvis har dette ført til at vi i større grad har fått tilgang på informanter som kanskje vanligvis ikke ytrer seg om ønsker, følelser og tanker.

Som i all forskning kan utvalget ha vært skjevt. Dette skyldes først og fremst at fokusgrupper med barn under 15 år krever samtykke fra foreldre. Samtykkeskjema ble sendt hjem til foreldrene gjennom skolen. Vi fikk varierende respons på dette, noe som kan være grunnet i flere ting, for eksempel språkvansker, at ungdommene aldri leverte samtykkeskjema til foreldrene, eller at foreldrene ikke ønsket at barna skulle delta. De som valgte å være med i fokusgruppene kan ha spesielle kjennetegn som gjør at de er mer villige til å delta enn andre.

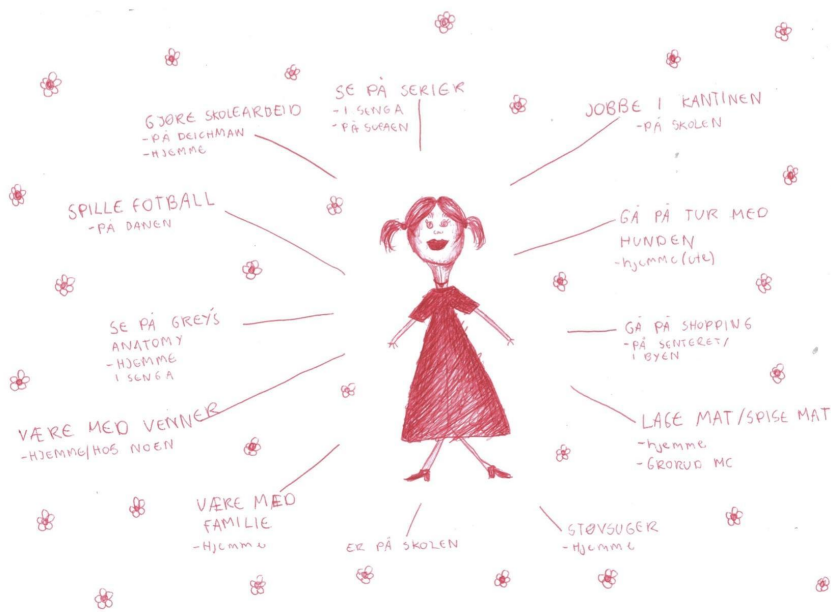
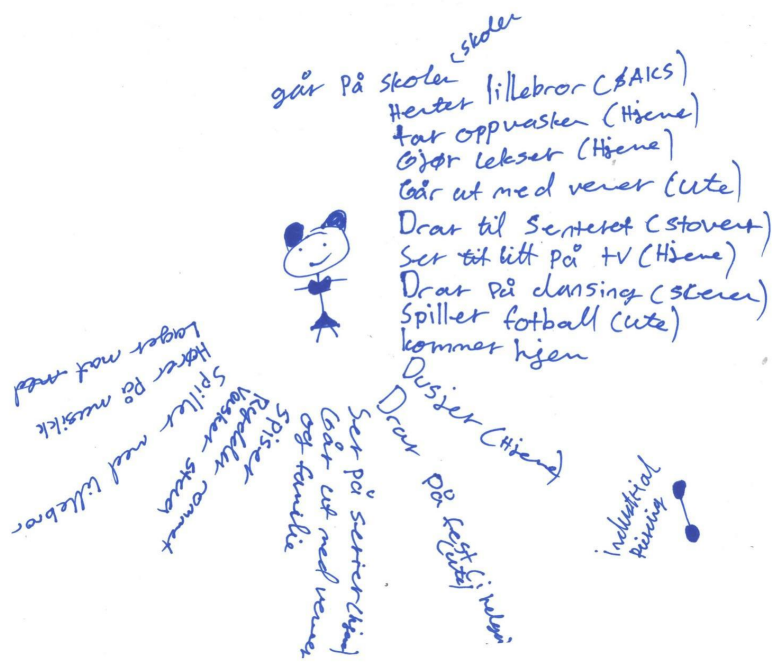
Noen av informantene i fokusgruppene gav blant annet uttrykk for å være ressurssterke, og å komme fra familier med forholdsvis høy sosioøkonomisk bakgrunn. Med mål om å nå flere av de tausede stemmene valgte vi derfor underveis også å benytte deltakende observasjon på ulike samlingssteder i bydelen.

4.3 Fokusgrupper

Vi har gjennomført til sammen fire fokusgruppeintervjuer. Størrelsen på gruppene varierte fra 3-8 personer, og besto av informanter fra åttende til tiende klasse. Fokusgrupper er en metode som gjerne brukes når man ønsker å forstå komplekse temaer, eller når man ønsker å få innsikt i ulike argumenter, holdninger, meninger og erfaringer (Wibeck 2011:16).

Fokusgruppene bestod av ungdom som kjente til hverandre, som resulterte i åpne samtaler som i mindre grad var styrt av intervjuer. Sentrale temaer i fokusgruppene har vært hva ungdom gjør, hvor de oppholder seg på fritiden og hvordan de får informasjon om fritidstilbud. Fokusgruppene har gitt en grundig forståelse av hva unge i bydelen gjør i sine hverdager.

I forkant av fokusgruppene ble det i samarbeid med bydelen laget en semistrukturert intervjuguide. Dette ga oss muligheten til å bestemme rekkefølgen på spørsmål underveis, samt å gå i dybden på interessante temaer etterhvert som de dukket opp i samtalen (Kvale og Brinkmann 2009:143). I begynnelsen av hver fokusgruppe introduserte vi Splot. Her får man utdelt et ark hvor man tegner seg selv i midten av arket. Ungdommene skrev opp hverdagslige aktiviteter de gjorde i løpet av en dag eller uke, og hvor de gjennomførte aktivitetene. Målet med denne tilnærmingen var å få ungdommer i tale gjennom å konstruere historier om spesifikke steder og opplevelser de har vært en del av (Andersen, Brattbakk, Dalseide, Mæhle & Ruud 2018:81). Videre presenterte de tegningen for hverandre som ga utgangspunkt for en god samtale mellom ungdommene. Dette ga oss innblikk i hva ungdommene gjør på fritiden, men også hvor i bydelen de oppholder seg. Tegningene ga videre mulighet til å følge opp med spørsmål om hvorfor de liker seg på disse stedene og hva de gjør der. Splot viste seg å fungere godt for å få ungdommene i tale og til å naturlig komme inn på temaene vi ønsket å snakke om. Vi beveget oss derfor bort fra den semistrukturerte intervjuguiden.

Spot fra fokusgruppeintervjuene.

4.4 Deltagende observasjon og spontane fokuserte intervjuer

Tidlig i fokusgruppene kom det frem at Stovner bibliotek og McDonalds på Grorud var samlingssteder for ungdom. Med bakgrunn i dette valgte vi derfor å oppsøke disse stedene og gjøre deltakende observasjon her. Deltagende observasjon er en metode som gir mulighet for å studere samhandling, handlingsmønstre, praksis og stemninger. Forskeren må balansere mellom å være blant ungdommene og delta i deres samhandling, samtidig som man er der for å studere og observere. I deltagende observasjon er det dermed viktig å kombinere observasjonsprinsippet og deltagerprinsippet (Fangen 2011:38). Det finnes derfor ulike grader av deltagelse. Vi inntok en rolle mellom fullt deltagende og fullt observerende. Vi deltok i noen av aktivitetene som ungdommene gjorde, blant annet hending, spising og samtaler, samtidig observerte vi ungdommenes væremåter og handlingsmønstre.

Studier i offentlig og halvoffentlig rom i kombinasjon med observasjonsstudier, åpner opp for en mer spontan rekruttering av informanter (Tjora 2017:141). Vi benyttet oss av spontane fokuserte intervjuer på biblioteket og på McDonalds, hvor vi «på stedet» tok kontakt med ungdom og inviterte de til å delta i intervjuer på direkten. Dette førte til at vi kom i kontakt med flere ungdommer i målgruppen, som gjerne ønsket å snakke med oss. De vi pratet med, i ulike vennegjenger, ga oss ny type informasjon. Vi oppfattet også noen av disse som mindre engasjerte i nærmiljøet enn de vi tidligere hadde nådd gjennom rekrutteringen ved skolene.

Kapittel 5: Hvor er ungdommen og hva gjør de på fritiden?

5.1 Bydelens fritidstilbud

Av bydelens fritidstilbud nevner våre informanter biblioteket, Rommen Scene og Stovner Media når de forteller om fritiden sin. Biblioteket er en viktig fritidsarena på tvers av fokusgruppene. Lange åpningstider, gratis internett og at det er nyoppusset trekkes frem som viktige faktorer for at ungdommene bruker biblioteket. For det første er biblioteket et sted hvor informantene gjør lekser og jobber sammen med prosjekter: *Jeg er der mest bare for å gjøre skolearbeid, så har jeg lånt noen sånne bøker, men det er ikke på grunn av bøkene jeg er der liksom, det er jo for å gjøre skole* (elev, Stasjonsfjellet). For det andre er biblioteket et sted hvor man henger med venner. Biblioteket beskrives som et alternativ til fritidsklubb og til å være hjemme hos hverandre: *Der er vi hele tiden, hvert fall en gang om dagen. Vi har ikke noe fritidsklubb, og det er ikke alltid greit å gå hjem til folk så vi sitter der. Og siden det stenger kl 23, så funker det* (elev, Tokerud). På samme tid stilles det spørsmål om hva biblioteket skal være, og om det er positivt at biblioteket oppfattes og brukes som et hengested: *Akkurat nå har biblioteket blitt et sånt sted, og det skal være stille. Men så er det ungdommer der som bråker, det kan være kjipt* (elev, Stasjonsfjellet).

På spørsmål om informantene har hørt om tilbud som Skatehallen, Rockefabrikken og Verdenshuset varierer svarene. Flertallet har hørt om Skatehallen og Rockefabrikken. Noen av ungdommene vi har snakket med har vært innom stedene da de var yngre, men ingen bruker tilbudene i dag. Rockefabrikken oppleves som et sted for de som spiller musikk og for barn: *Ingen henger der, det er bare småbarn som henger der* (elev, Tokerud). Flere av informantene har aldri hørt om Verdenshuset. En som kjenner til tilbudet uttaler at: *Det er ikke koselig, det er gamle folk der* (elev, Tokerud).

Av andre tilbud trekkes prosjektet Stovner Love, torsdags- og fredagsklubb i Fossum kirke og fotball-, basket- og volleyballbaner i nærområdet frem. Banene presenteres både som samlingssteder og som steder hvor man driver med ballspill. Flere snakker varmt om den nedlagte fritidsklubben The Planet på Vestli og fritidsklubben på Stovner som var åpen sommeren 2017, og stiller spørsmål ved hvorfor de plutselig var borte.

5.2 Organisert aktivitet

De fleste informantene deltar i organiserte fritidsaktiviteter, men det er forskjell mellom skolene på type aktivitet og tidsbruk. Under organisert aktivitet trekkes spesielt idrett frem. Informantene driver med eller har drevet med fotball, bryting, håndball, kunstløp, ridning og innebandy. Majoriteten av ungdommene vi har snakket med, som i dag ikke deltar i organisert idrett, har vært medlem i minst en idrettsforening tidligere. Av andre organiserte aktiviteter nevnes Stovner media, talentsatsing i matematikk, sangtimer, åpen hall, politisk aktivitet og opplegg i forbindelse med konfirmantundervisning. Felles for disse aktivitetene er at de foregår på faste steder og til faste tider. Ungdommen drar dermed til det bestemte stedet hvor aktiviteten foregår og de vet på forhånd hvor lenge de kommer til å oppholde seg der.

5.3 Uorganisert aktivitet

Alle informantene vi har snakket med holder på med ulike former for uorganisert aktivitet. Eksempler på dette er å lese bøker, spille data alene og sammen med andre, høre på musikk, være med familien, være på sosiale medier, lage ting, se på Netflix, trene på treningssenter, lage mat og henge med venner. Spesielt om sommeren driver elevene med uorganisert idrett og andre uteaktiviteter som basket, fotball, volleyball og bading. Flere drar på kino og bowling fra tid til annen, men de forteller at det er dyrt å reise dit med kollektivtransport da de nærmeste tilbudene ligger i Akershus.

Majoriteten av våre informanter gir inntrykk av at de tilbringer mye tid med venner på fritiden. Biblioteket, hjemme hos hverandre, McDonalds på Grorud, Stovner Senter, Strømmen senter og Metro senter trekkes frem som møtesteder. Om sommeren er ungdommene mye ute og skolene i nærområdet trekkes frem som samlingssteder. Ungdommene forteller at det finnes et fåtall steder de kan være sammen med venner om vinteren. Dette begrenser hvor ofte de er sammen: *Det er ikke alltid folk har lyst til å ha besøk hjemme hos seg, også orker man ikke å være ute også da ender man opp med at man ikke henger sammen* (elev, Stasjonsfjellet). Noen sier at de henger på Kiwi, på rekkverket utenfor og i trappeopp ganger i mangel på steder å være.

På alle skolene trekkes McDonalds på Grorud frem som et sted hvor ungdommene vi har snakket med henger. Når de reiser til Grorud er det for å dra på MacDonalds: *Ja hallo, det er Grorud – Grorud er Macern* (elev, Stasjonsfjellet). I samtale med ungdom på spisestedet og i fokusgruppene kom det frem at dette er et samlingspunkt for ungdom på tvers av skoler, delbydeler i Stovner bydel og andre nærliggende bydeler. Informantene setter ord på flere årsaker til at de drar til McDonalds, som gratis internett fordi de bruker opp 3G tidlig i måneden. For noen fungerer McDonalds som et sted hvor man kan få pause fra familien: *De er fra Iran og det er så mye musikk* (deltakende observasjon, McDonalds). Andre opplever McDonalds som det eneste alternativet for å henge: *(...) det blir litt kjedelig å dra til Macern hele tiden når man ikke har noe annet sted å henge* (elev, Haugenstua).

5.4 Diskusjon

Samlet sett, med unntak av biblioteket og idrettsbanene, gir våre informanter inntrykk av at bydelens fritidstilbud i liten grad spiller en rolle i deres hverdag. Ungdommene som har deltatt i dette prosjektet driver likevel med et bredt spekter organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter. Det er forskjell mellom skolene på type aktivitet og tidsbruk. Ungdommene vi har snakket med på Stasjonsfjellet er betydelig mer engasjert i organiserte fritidsaktiviteter enn ungdommene vi har snakket med på Tokerud og Haugenstua. På Haugenstua driver fåtallet med organiserte fritidsaktiviteter. Av de som ikke er engasjert i organiserte fritidsaktiviteter i dag, har flertallet deltatt, først og fremst i organisert idrett, tidligere. Dette samsvarer med tall fra Ungdata hvor 93 prosent av alle ungdommer oppgir å ha deltatt i organisert idrett i løpet av oppveksten (Bakken 2017:46-47).

Selv om vi ikke kan konkludere med hvorfor det er forskjeller mellom skolene for om ungdommene driver med organiserte fritidsaktiviteter og tidsbruk, er det mulig å trekke frem potensielle årsaker. Ulikhetene kan skyldes forskjeller i sosioøkonomisk bakgrunn, men de kan også forklares gjennom utvalgets sammensetning. Gruppen på Haugenstua besto av åttendeklassejenter med flerkulturell bakgrunn. De gav uttrykk for at de har flere plikter i hjemmet, strengere foreldre og strengere innetider enn hva for eksempel gruppene på

Stasjonsfjellet gjorde. Gruppene på Stasjonsfjellet gikk i niende og tiende klasse. Ulikheter mellom skolene kan dermed også skyldes forskjell i alder.

Ungdommene vi har snakket med oppholder seg mest i nærområdet på fritiden. I flere av intervjuene blir det sagt at de som bor i nærheten av Stovner sentrum henger mer på biblioteket og Stovner Senter enn de som bor lengre unna. Basert på hva våre informanter forteller at de gjør på fritiden, og hvor disse aktivitetene foregår, virker det som at ungdommene på Haugenstua og Tokerud beveger seg mindre rundt enn ungdommene på Stasjonsfjellet. Informantene på Stasjonsfjellet beveger seg mye rundt og innenfor en større radius enn hva som er tilfellet på de andre skolene. Ungdommen vi har snakket med på Stasjonsfjellet drar til Kalbakken for å trene, til Oslo sentrum når de skal noe spesielt og til enten Strømmen, Metro eller Stovner Senter. Om sommeren drar de til Grorud, Lørenskog og Fjellhamar for å bade. Det kan være flere grunner til dette; som at det er togstasjon på Høybråten, samt at noen av informantene på Stasjonsfjellet var tiendeklassinger. Informanter fra alle skolene drar til McDonalds på Grorud.

Kapittel 6: Hvordan får ungdommen informasjon om tilbudene og hvordan kan digital kommunikasjon være et verktøy?

6.1 Mangel på informasjon og kunnskap

Intervjuene viser at ungdommene som vi har snakket med har lite eller ingen kunnskap om bydelens fritidstilbud. Dette kan illustreres med utsagnet: *Verdenshuset, hva søren er det?* (elev, Tokerud). Når informantene omtaler bydelens fritidstilbud, oftest etter at de nevnes av intervjuer, vet de sjelden hvilke aktiviteter som arrangeres på fritidsklubbene eller hvem som er målgruppen for tilbudene. Mange har ikke hørt om tilbudene og noen lurer også på om fritidsklubbene fortsatt eksisterer: *Jeg har ikke følt at det har vært noe reklame for det [Verdenshuset], og fått vite hva det er og hvem som er der og hva man kan gjøre* (elev, Stasjonsfjellet).

Ungdommene, som i intervjuene trekker frem fritidstilbud på eget initiativ, har selv deltatt i tilbudene. Eksempler på dette er Stovner Media, Stovner Love og Rommen Scene. Også de som kjenner til tilbudene etterlyser tydeligere informasjon: *Stovner Media hadde sånn fotokurs i vinterferien. Det hørte jeg ikke om før etter vinterferien* (elev, Stasjonsfjellet). Ungdommene som har hørt om noen av stedene og tilbudene forteller at de ikke får informasjon om hva som skjer der: *Vi får ikke vite, det er derfor vi ikke drar dit[fritidsklubb]. Vi får ikke vite når det er. Det er dårlig kommunikasjon* (elever, Tokerud).

Ungdommene vi har pratet med gir ikke bare inntrykk av at de ikke vet hva som finnes av tilbud når de blir spurt. De gir også klart uttrykk for at de savner informasjon og at de får vite om ting for sent. For eksempel forteller elevene fra Haugenstua at de ikke fikk vite at festivalen de hadde vært på året før var flyttet nærmere Stovner sentrum. De gikk dermed glipp av muligheten til å delta: *Jeg fikk vite om det da det var ferdig* (elev, Haugenstua).

Stovner Bydel har flere nettsider der ungdom kan få informasjon om hva som skjer og hva som tilbys. På spørsmål om hvordan ungdommene får informasjon om tilbudene er det ingen som nevner disse nettsidene. Noen nevner Facebook-siden til Bydel Stovner, men mener de ikke får informasjon derfra. Andre nevner skolen, venner og foreldre. Disse måtene å spre informasjon på vil vi komme tilbake til senere i dette kapittelet.

Mangel på informasjon og kunnskap om fritidstilbudet i bydelen bunner ut i manglende kommunikasjon med ungdommene. Selv om fritidsklubbene i samtaler med ungdommene ikke fremstår som sentrale møteplasser, vet flere hvor de ligger. De som selv nevner steder er først og fremst de som bruker eller har brukt stedene. Dette er en indikasjon på at de som ikke bruker tilbudene har mindre kunnskap og informasjon, enn de som faktisk oppsøker og bruker tilbudene i bydelen. Selv om noen kjenner til eksisterende tilbud, preges flere av samtalene med ungdommene av usikkerhet rundt tilbudets eksistens, åpningstider, målgruppe og hva de kan gjøre der. Både de som kjenner til tilbud og bruker dem, og de som ikke gjør det uttrykker frustrasjon når de blant annet snakker om at de ikke får vite om hva som skjer før det er for sent å delta. Dette skyldes i stor grad sprikende og manglende informasjon og/eller at informasjonen ikke når ungdommene.

6.2 Sosiale gjennom medier

I intervjuene kommer det frem at ungdommene bruker mye tid foran en skjerm. Det er forskjeller i skjermbasert aktivitet for gutter og jenter. Guttene «gamer» i større grad enn jentene, og jentene sitter mer med mobilen og bruker sosiale medier i noe større grad enn guttene. Guttene forteller at de kommuniserer med hverandre gjennom headset når de spiller playstation. Jentene kommuniserer med hverandre på mobilen:

Du kan se på det sånn, med mobilen til jentene da! Nå skal jeg sammenligne de her, siden de sitter og flirer av Playstation, [at guttene bruker mye tid på det] så er det kanskje sånn at de er veldig avhengige av den [mobilen] (...) for å være i kontakt med vennene sine (elev, Stasjonsfjellet).

Som beskrevet i teoridelen ser vi at unge bruker mer og mer tid foran en skjerm, og at ungdom i Bydel Stovner har høyere skjermtid en ungdom ellers i Oslo (Andersen & Bakken 2015:60). På lik linje med tidligere forskning, antyder også våre funn at ungdommene vi har snakket med i Bydel Stovner bruker mye tid foran en skjerm. Våre funn tyder også på at det er forskjeller i skjermbasert aktivitet for gutter og jenter noe som tidligere rapporter også har pekt på (Bakken, Fløysland & Sletten 2016:73) Gutter bruker mer tid på pc- og tv-spill, mens jenter bruker noe mer tid på sosiale medier.

Det kan være viktig å påpeke at selv om gutter sitter hjemme og “gamer” betyr ikke dette nødvendigvis at de er mindre sosiale, ettersom mye av interaksjonene mellom venner skjer gjennom kommunikasjon i headset samtidig som man “gamer”. Skillet mellom gutter og

jenter betyr heller ikke at guttene ikke er på sosiale medier. Sosiale medier brukes av begge kjønn for å ha kontakt med venner. Dette er med på å underbygge at ungdom i stor grad er sosiale gjennom digitale medier. Med bakgrunn i dette vil rapporten bevege seg videre inn på mediebruk. Dette gjøres med utgangspunkt i de mest brukte sosiale mediene i Norge, og de sosiale mediene som våre informanter i hovedsak har snakket om i fokusgruppeintervjuene: Facebook, Instagram og Snapchat.

6.2.1 Få ungdommer bruker Facebook

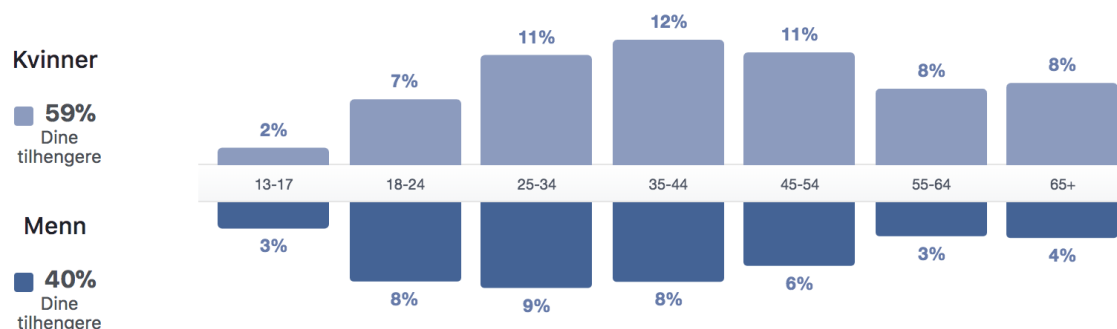
I likhet med andre bydeler har også Bydel Stovner en egen Facebook-side for å kommunisere med, og informere beboere i bydelen og folk utenfra. Til tross for at Bydel Stovner nærmest poster daglig på sin Facebook-side, ser det ut til at dette innholdet ikke dukker opp i Facebook-feeden til ungdommene vi har snakket med:

Intervjuer: *Vet dere for eksempel at bydelen, Bydel Stovner, har en egen Facebook-side?*

Informant: *Ja, jeg tror jeg følger den. Jeg tror ikke de kommer med så veldig mye.*
(elev, Stasjonsfjellet)

Innsikten fra Bydel Stovner sin Facebook-side viser at kun 5 % av de som liker siden er mellom 13 og 17 år. Kun 2 % i samme aldersgruppe engasjerer seg i form av delinger, likes eller kommentarer på innholdet som postes.

Samlede demografiske data om de som liker siden, basert på informasjonen de oppgir om alder og kjønn på sine brukerprofiler.

Kilde: Innsikt hentet fra Facebook-siden til Bydel Stovner 13. mai 2018.

I intervjuene kommer det frem at mange av ungdommene ikke har Facebook, eller har sluttet å bruke det: *Har ikke Facebook! Det er ikke så mange som har Facebook* (elev, Haugenstua). Dette utsagnet kan ses i sammenheng med innsikten over som viser at kun 5 % av de som liker Bydel Stovner sin Facebook-side er mellom 13 og 17 år. Noen av ungdommene vi har

snakket med sier at de derimot bruker meldingsfunksjonen Messenger på Facebook til å holde kontakt med venner og familie. Intervjuene peker også på at ungdommen flytter seg fra Facebook til andre og nyere sosiale medier: *Ja, mest Instagram, Snap. Facebook er mer eldre person, voksne som bruker* (elev, Stasjonsfjellet). Forskning viser også at ungdom flytter seg fra de sosiale plattformene og videre til nye steder, ettersom voksne og eldre samler seg der (Gripsrud 2015:38). Denne tendensen illustreres i følgende utsagn om Facebook: *Ikke sånn ungdommer, det er bare sånn eldre, mamma* (elev, Haugenstua).

Brukerinnsikten til Bydel Stovner sin Facebook-side viser at 76 % av de som engasjerer seg i siden er over 35 år. Om vi ser nærmere på hvem som kommenterer på innleggene som postes på siden, ser vi at dette i stor grad er voksne personer. Innlegget som har gått best i tidsrommet 16. april til 13. mai 2018 er innlegget om at et nytt ungdomstilbud åpner på Stovner. Dette innlegget har 934 reaksjoner, kommentarer og delinger. Også her ser vi at det i stor grad er de voksne som engasjerer seg, til tross for at dette er et tilbud rettet mot ungdom. I intervjuene kom det frem at det er svært viktig for flere av ungdommene at foreldrene deres er oppdatert på informasjon om steder og ulike fritidstilbud i bydelen. Dette gjør at ungdommene selv kan få vite om tilbud gjennom foreldrene, samtidig som det for mange er en avgjørende faktor for å få lov til å dra dit.

Det er interessant at informantene i liten grad bruker Facebook, eller ikke har Facebook, og at dette samsvarer med tendenser på nasjonalt plan og innsikten fra Bydel Stovner sin Facebook-side. Med bakgrunn i denne innsikten ser vi at få ungdommer engasjerer seg og følger siden. Man kan anta at innleggene ikke engasjerer de som liker siden og at innleggene ikke sprer seg i ungdomsmiljøene. Det kan skyldes at sosiale medier også er kommunikasjon direkte rettet mot en mottaker, og at det er viktig å vite hva en vil si, til hvem og hvordan innlegget skal påvirke de du ønsker å nå (Aalen 2012:106). Facebook er på ingen måte død som kommunikasjonskanal, men kan kanskje i større grad brukes for å nå foreldre enn ungdom. Det kan ses som en utfordring at unge flykter fra enkelte sosiale medier når foreldrene begynner å bruke de. Det kan derfor være hensiktsmessig å vurdere andre kommunikasjonskanaler for bedre å nå de unge i bydelen.

6.2.2 SMS, Instagram og Snapchat er populære

I intervjuene gir våre informanter uttrykk for at de bruker SMS, Instagram og Snapchat med særlig fokus på Instastory og Mystory. Instagram og Snapchat brukes i det daglige og

fremstår som en sentral og naturlig del av hverdagen: *Vi har gruppechat på snap, og sender der, også kommer folk hvis vi sier vi er på biblo (elev, Tokerud).* Snapchat og Instagram brukes av ungdom i hovedsak til å kommunisere med venner og til en viss grad å følge artister og andre forbilder, som inspirerer med tanke på interesser, holdninger og hva de gjør på fritiden. Gjennom Snapchat og Instagram får ungdommene vi har snakket med vite om hvor folk henger fra dag til dag eller om det skjer noe spesielt i bydelen: *Hvis det har skjedd noe heftig, snakker alltid alle om det. Folk legger det ofte ut på stories og sånn (elev, Haugenstua).*

På spørsmål om hvordan de ønsker informasjon fra bydelen, svarer de melding og Instagram: *Melding! Jeg pleide å få meldinger men nå får jeg det ikke lenger. Det kan være en sånn side man melder seg inn i også får man meldinger om det som skjer (elev, Tokerud).* Elever ved Haugenstua mener det hadde vært lurt om Bydel Stovner hadde hatt en egen Instagram, men de er usikre på om dette er noe de ville engasjert seg i:

Informant: Det hadde vært lurt hvis Stovner bydel hadde hatt en Instagram, hvis de ikke allerede har det.

Intervjuer: Tror dere dere hadde begynt å følge den da, for å få vite hva som skjer og sånn?

Informant: Neeei, tror ikke noen hadde gjort det (elev, Haugenstua).

Senere i intervjuet kommer det frem at ungdommene mener det kunne vært mer aktuelt å følge Instagram-profilen om ungdom selv styrte kanalen og postet på vegne av bydelen.

Vi ser at ungdom kjapt forflytter seg til nyere sosiale medier. Dette kan være en av grunnene til at bydelen ikke rekker å henge med på utskiftningen fra Facebook til blant annet Snapchat og Instagram. Disse plattformene har færre funksjoner, og oppfattes for mange som mer oversiktlige, yngre og mer personlige enn Facebook. Samtidig viser både tidligere forskning og våre funn at hvordan innlegg på sosiale medier utformes og hvem som er avsenderen kanskje er desto viktigere enn hvilken plattform en bruker. Med bakgrunn i at ungdom bruker mobilen svært mye og at skjermtiden øker, samtidig som at ungdom forflytter seg kjapt mellom ulike sosiale plattformer, kan våre informanternes eget forslag om SMS direkte til ungdom i bydelen, være nyttig å ta med seg til videre diskusjon.

Ut fra det som har blitt fortalt i intervjuene tolker vi det dit hen at ungdom i stor grad bruker sosiale medier til å kommunisere med hverandre. Kommunikasjonen foregår til en viss grad i åpne fora, men i størst grad i små lukkede grupper, eller gjennom én-til-én kommunikasjon. Her deler ungdommene vi har snakket med hva de gjør, hva som skjer og hva andre bør få med seg og bli med på. Denne måten å dele og spre informasjon på gjør at sosiale medier på mange måter blir en moderne form for jungeltelegraf.

6.3 Jungeltelegraf og opinionsledere er viktige

Enten ordet sprer seg gjennom sosiale medier eller i fysisk møte med andre, viser intervjuene at informasjon spres kjapt mellom ungdom i Bydel Stovner: *(...) og det er også rykter da, fordi rykter sprer seg veldig fort her. Hvis man forteller en person om en ting, så er den kanskje god venn med noen andre også går det bare fra en til en annen og etter hvert så bare sprer det seg* (elev, Tokerud). Det kommer også fram eksempler på at ungdom drar til steder og forteller andre om det når de er der, gjennom sosiale medier, eller i etterkant: *Eller en av oss hadde dratt dit og sier til andre at det er mulig å være der* (elev, Stasjonsfjellet).

Intervjuene viser også at det er sentralt med opinionsledere, som får vite om steder og hendelser, som videre drar med seg andre dit eller påvirker de til å oppsøke det selv. På spørsmål om hvor ungdommene vi har snakket med får høre om aktiviteter og arrangementer i nærmiljøet svarer en av informantene: *Kanskje de jeg henger med, for de jeg henger med er ofte interessert i det samme, så sier de til deg ting som kommer til å skje* (elev, Tokerud). I intervjuene blir disse opinionslederne omtalt implisitt, ved at informantene beskriver venner og andre sentrale personer i en gjeng eller et klasse miljø som forteller om kule ting og det som skjer. Også andre forbilder og kjente personer som har troverdighet blant ungdom i Bydel Stovner kan ses på som opinionsledere gjennom hva de gjør og hva de deler på sosiale medier. Gjennom samtaler på McDonalds ble blant annet den 20 år gamle artisten Hkeem fra Stovner nevnt i flere sammenhenger, som en person flere følger aktivt og lytter til i sosiale medier: *Jeg ser at noe skjer på Snapchat og på MyStory, for eksempel at Hkeem skulle spille på Kuben-festivalen* (deltakende observasjon, McDonalds). En av informantene forteller at hun tok skjermbilde av det Hkeem hadde lagt ut, og delte det videre med de andre i gjengen i deres felles lukkede gruppe på Snapchat. Vennegjengen dro til denne festivalen på bakgrunn av det Hkeem hadde lagt ut.

Funnene våre antyder det Gripsrud kaller to-steps-hypotesen, hvor ideer og informasjon fra ulike medier spres fra opinionsledere og videre til mindre aktive deler av befolkningen. Dette understreker viktigheten av menneskers personlige samtaler og videreformidling (Gripsrud 2015:63). Troverdigheten til for eksempel Hkeem når han publiserer et arrangement, eller deler noe han synes er kult og viktig på Instagram, gjør at dette ikke bare er noe som passerer i feeden, men noe ungdom velger å engasjere seg i. Dette viser at en sentral opinionsleder kan starte et engasjement for et sted eller noe som skjer, som videre spres blant vennegjenger. Også jenta som videresendte skjermbilde av innlegget til Hkeem fungerer som en opinionsleder med påvirkningskraft på de andre i vennegjengen. Det kan hende at det føltes tryggere å videresende et skjermbilde av noe et forbilde hadde delt, enn selv å gå god for at noe kommer til å bli kult, og være ansvarlig for å ha dratt med seg de andre dit.

6.4 Tillit til skolen

Mange av ungdommene vi har snakket med trekker frem skolen som en viktig arena for formidling av tilbud. Flere har selv blitt rekruttert til aktiviteter gjennom skolen. Skolen treffer mange samtidig og flere av informantene våre forteller at foreldrene deres anser skolen som en trygg avsender av budskap og at informasjonen derfra fremstår som troverdig: *Ja, Det er mer sånn. Da sier foreldrene dine: Ok, det er fra skolen, da får du lov til å dra* (elev, Haugenstua).

Skolen kan formidle informasjon på mange måter. I intervjuene trekker ungdommene fram at de har fått vite om aktiviteter ved hjelp av lapper og informasjonsskriv: *På skolen, vi fikk sånn ark* (elev, Tokerud). *Ja, at vi bare får en lapp, hvor det står sånn informasjon* (elev, Stasjonsfjellet). Også foreldremøter nevnes av våre informanter som en mulig kommunikasjonskanal: *(...) det hadde vært lettere om de tok det opp på foreldremøtet, slik at de vet det og kan si det til meg* (elev, Stasjonsfjellet).

Noen av informantene våre har selv erfaringer med å spre informasjon om aktiviteter de selv er engasjert i. De er bevisst utfordringene rundt det å nå ungdom med informasjon. Med bakgrunn i dette kom informanten med forslag til å dra på skoleturné: *Vi har nettside, Instagram, sosiale medier, men det har ikke funka helt. Jeg kom med et forslag om å gå på sånn skoleturné* (Elev, Stasjonsfjellet). Dette er også ønskelig blant elevene på Haugenstua: *Eller hvis for eksempel de skal arrangere noe som Mini-Mela her i Haugenstua, så er det*

greit om noen som arrangerer kommer selv og forteller ungdommene her på skolen, samler det liksom et sted, og forteller dem hva det handler om (elev, Haugenstua).

Skolens betydning for ungdommene vi har snakket med og deres foreldre kan henge sammen med at ungdommen på Stovner trives godt på skolen, og at de bruker mer tid på skole enn sine jevnaldrende i de vestlige og sentrumsnære områdene av Oslo (Andersen & Bakken 2015:30-34). Ungdommene foreslår selv skoleturnéer, foreldremøter og lapper med hjem for å sikre at informasjonen når frem. Det er interessant at noen av ungdommene selv også har erfart at nettsider og sosiale medier ikke nødvendigvis fungerer på samme måte når de kommuniserer gjennom dem med venner i hverdagen, som når de skal brukes til å informere om en aktivitet fra en aktørs Facebook-side.

6.5 Diskusjon

Det er tydelig at kommunikasjonen mellom Bydel Stovner og ungdom i bydelen ikke er optimal, og at sviktende kommunikasjon er en avgjørende faktor når det kommer til om ungdom bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud. Vi ser at kommunikasjonen mellom ungdom og bydelen ikke nødvendigvis bør være digital. Det er interessant at ungdommen selv foreslår mer tradisjonelle former for kommunikasjon, som lapper med hjem og foreldremøter, sett i lys av hvor aktive de er på sosiale medier. Jungeltelegrafene kan også sees på som en mer tradisjonell form for kommunikasjon, selv om vi ser at mønsteret er det samme i kommunikasjon på sosiale medier. Jungeltelegrafene fremstår som den viktigste måten for spredning av informasjon, og for at det skapes interesse for ulike aktiviteter og steder mellom ungdom.

Med bakgrunn i brukerinnsikten til Stovner Bydel sin Facebook-side, og det vi vet fra intervjuene, ser vi at kommunikasjonen på Facebook i størst grad treffer foreldre. Om det er et ønske å nå ungdom gjennom sosiale medier, bør en ta i betraktning hvor mange som bruker Facebook og andre plattformer aktivt. Blant våre informanter er Instagram og Snapchat mer brukt enn Facebook. Her handler det om å holde seg oppdatert på den raske digitale utviklingen, og hvilke medier ungdom bruker. I arbeidet med å nå ungdom er det viktig å tenke på målgruppe, ikke bare på hvilke plattformer de er på, men også hva slags innhold som engasjerer. Det kan være relevant å benytte opinionsledere blant ungdommen for å formidle informasjon til en større andel unge.

Intervjuene viser at det er viktig for ungdommene at foreldrene deres har informasjon om aktiviteter og steder, og at denne kommunikasjonen gjerne bør gå gjennom skolen. Skolen er et viktig kommunikasjonsrør, fordi kommunikasjonen kan nå både ungdom og foreldrene deres. Derfor kan det være hensiktsmessig med en tettere dialog og flyt av informasjon, mellom bydelen og skolene. Det kan tenkes at skolen oppleves som en spesielt trygg aktør for foreldrene til flerkulturelle ungdommer. På grunn av språk- og kulturforskjeller kan denne foreldregruppen ha mindre innsikt i den norske ungdomskulturen. Informasjon fra skolen kan dermed på mange måter sees på som kvalitetssikret. Foreldrene kan føle seg trygge på tilbudene ungdommene deltar på, til tross for at de kanskje ikke forstår alt som blir formidlet.

Kapittel 7: Hva gjør at ungdommer bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud?

7.1 Innledning

Forrige kapittel viser at kommunikasjon er en avgjørende faktor for om ungdom deltar eller ikke deltar på bydelens fritidstilbud. Med utgangspunkt i intervjuene vil dette kapittelet vise ytterligere årsaker til deltagelse. Årsakene er stabilitet i tilbud, venner, pusterom, mat, foreldre, nærmiljø og nærhet samt en delt bydel og fordommer. I sammenheng med hverandre utgjør disse årsakene mekanismer for deltagelse, som vil bli diskutert i dette kapittelet.

7.2 Stabile tilbud

Ungdommene vi har snakket med opplever bydelens fritidstilbud som ustabile med tanke på åpningstider, nedleggelse og innhold. Ungdommene på Tokerud diskuterer nedleggelse av flere fritidsklubber og lurer på hvorfor dette skjedde. Ungdommene gir uttrykk for at de ikke vet hvilke fritidstilbud som eksisterer og hvilke som er lagt ned. Dette kommer frem også på Haugenstua der ungdommene diskuterer om Rommen Scene fremdeles er åpent.

Ungdommene vi har snakket med beskriver biblioteket som en stabil arena. Det er ofte åpent, alle er velkomne og man kan stole på og vite hva man får når man kommer. Det samme gjelder for mer uorganiserte fritidsaktiviteter som ballspill på bane, hending på skolene og på McDonald's. Ungdommene gir uttrykk for at stedene er tilgjengelige, stabile og at det er få forpliktelser knyttet til oppmøte. Ungdommene vi har snakket med vet alltid hva de får når de oppsøker disse stedene.

Manglende informasjon og kommunikasjon om tilbudene er en grunn til at ungdommene vi har snakket med ikke vet hvilke tilbud som til enhver tid er åpne eller tilgjengelige. Dersom man er klar over at et tilbud er åpent, og at de alltid er velkomne, er det lettere å stikke bort, henge og sende meldinger til venner om og møtes. Omtalen av biblioteket, fotballbaner og McDonalds vitner om at stabilitet er en viktig faktor for å oppsøke eller tilbringe tid på fritidsklubber eller andre steder. Disse fritidsarenaene fremstår som stabile møteplasser. Her er man sikker på å treffe venner, som er en annen faktor for deltakelse i fritidsaktiviteter.

7.3 Venner er avgjørende for deltakelse

Venner er avgjørende for om ungdom velger å delta på både organiserte og uorganiserte fritidsaktiviteter. Hva venner gjør har stor betydning for hva en selv ønsker å bruke fritiden på: *Jeg kan dra dit hvis vennene mine drar dit, for å være sosial* (elev, Stasjonsfjellet). I samtaler med ungdommene kommer det frem at man henger sammen med venner på kjøpesentre, fotballbaner, biblioteket og på andre mer organiserte arenaer.

Valg av fritidsaktiviteter og betydningen av venners deltagelse henger tett sammen med ungdommers egen identitetskonstruksjon. Ungdommene ønsker å henge med og bedrive de fritidsaktivitetene som verdsettes og støttes av andre venner. Fritidsaktiviteter er livsstilsteget og er dermed viktig for egen identitetskonstruksjon (Gripsrud 2015:83). På denne måten får man bekreftet sin egen identitet gjennom venner og deltagelse i sosiale fellesskap. Ungdom frigjør seg dermed fra voksenpersoner og familie, som er en viktig prosess på veien fra ungdom til voksen.

I kapittelet om kommunikasjon så vi at jungeltelegrafene spilte en vesentlig rolle for kommunikasjon av tilbudene. Kommunikasjonen skjer enten ansikt-til-ansikt eller gjennom sosiale medier. Venner deler informasjon om tilbudene med hverandre og inkluderer hverandre både på sosiale medier, i samtaler på skolen og gjennom andre nettverk. Det er derfor viktig å nå opinionsledere i vennegjengene for å få ungdommene til å delta på fritidstilbud i regi av bydelen.

7.4 Pusterom i en travel hverdag

I intervjuene forteller våre informanter at de har en hektisk hverdag, og at de bruker tid på ulike former for organisert og uorganisert aktivitet. Tegningene fra splot viser at lekser tar opp mye av ungdommens fritid. Noen forteller at de har måttet slutte med organiserte aktiviteter den siste tiden, grunnet økt mengde skolearbeid i tiende klasse. Andre sier at de har måttet kutte ut aktiviteter fordi de har deltatt på for mange andre aktiviteter: *[Fotball] var gøy, men for mye stress, måtte gjøre lekser og lese Koranen også hadde vi ikke tid mer* (elev, Haugenstua).

Ungdommene vi har snakket med sier at de tilbringer mye tid hjemme. I tillegg til skolearbeid forteller flere av ungdommene vi har snakket med at de hjelper foreldrene i hjemmet: *Gjør lekser, jeg har aldri fått anmerkning for å ikke ha gjort leksene. Og hjelper mamma, fordi hun sier jeg må hjelpe henne* (elev, Haugenstua). Flere har plikter som å lage middag, hente søsken på skolen, vaske stua, rydde rommet og ta oppvasken. Noen av ungdommene vi har snakket med uttaler at disse pliktene følger av at foreldrene jobber på kveldstid.

Det varierer hvor mye ungdommene vi har snakket med er med hverandre hjem. Noen forteller at de ofte drar hjem til hverandre. Andre sier at de ikke får lov til å ta med folk hjem og at de ikke alltid orker å gå hjem til hverandre. Andre sier at de ikke har plass til besøk og at det derfor passer best og møtes utenfor hjemmet.

I fokusgruppene kommer det frem at ungdommen, på tvers av skoler, ønsker seg et sted de kan være inne i nærområdet. På Haugenstua og Stasjonsfjellet beskrives et tenkt tilbud som en café med sofa hvor de kan kjøpe kakao og billig mat. Informantene ønsker seg et sted i nærheten de enkelt kan stikke innom etter skoletid, hvor de kan slappe av og henge i fred uten voksne:

Intervjuer: (...) *et sted hvor dere kunne lære noe, noe kurs?*

Informant: *Nei nei, kanskje mer sånn slappe av, kosestue hvis det gir mening som kanskje har brettspill også men der du kan sitte å snakke*

Informant: *Der det er litt mer fritt, så det ikke blir sånn (...) voksne som har veldig program og henger over deg og det der skal vi gjøre etterpå og sånn, men bare vært et sted å gå til* (elever, Stasjonsfjellet).

Også andre legger vekt på viktigheten av ikke å bli forstyrret av foreldre eller voksne: *Jeg vet ikke, bare et sted hvor man kan henge med venner utan at det er noen som bare kommer brått og forstyrrer deg* (elev, Haugenstua). Fri fra foreldre og støy hjemme er også en grunn til at noen oppsøker McDonalds: *De [familien] er fra Iran og det er så mye musikk* (deltakende observasjon, McDonalds).

Våre funn vitner om at ungdom har behov for avkobling fra prestasjoner, plikter og foreldre. Flere av ungdommene vi har snakket med ønsker seg et sted hvor de kan henge med venner og utfolde seg uten forventninger og press. Dette kan for eksempel være en fritidsklubb eller

en ungdomscafé. Et slikt sted kan dermed fungere som et pusterom i en hektisk hverdag.

I samtalene med våre informanter kommer det frem at flere føler på et prestasjonspress og at mange bruker mye tid på skolearbeid. Dette underbygges også i tidligere forskning som har vist at ungdom på Stovner generelt mer tid på skole enn sine jevnaldrende i de vestlige og sentrumsnære områdene av Oslo (Andersen & Bakken 2015:34). Dette kan tyde på at ungdom har behov for et sted der det ikke stilles høye krav, der ungdommene ikke blir satt til å gjøre oppgaver og lignende. De vi har snakket med ønsker seg et sted hvor de ikke trenger å prestere og hvor de selv kan bestemme hva de kan gjøre.

Noen av ungdommene oppsøker steder utenfor hjemmet for å få en pause fra støy og plikter i hjemmet. Det kan likevel tyde på at de som har flest plikter også er de som deltar minst i fritidsaktiviteter utenfor hjemmet. Denne gruppen kan dermed ha et større behov enn andre for et pusterom utenfor hjemmet.

Ut i fra funn kan det tyde på at det er ulikheter innad i bydelen i den grad man har plass til å ha besøk hjemme. I følge statistikk fra Oslo kommune bor de fleste på Tokerud og Haugenstua i blokk eller leiegård mens på Høybråten er det flere som bor i enebolig eller tomannsbolig (Oslo Kommune 2017b). Ungdom i de ulike delbydelene skildrer ulike behov som kan sees i sammenheng med boforhold i bydelen. Det kan tenkes at informantene som forteller at de ikke får lov til å ha folk hjemme, eller sjeldent er med hverandre hjem, bor trangt og derfor ikke har plass til besøk.

7.5 Mat samler ungdom

I intervjuene med ungdommene nevnes mat jevnlig i ulike sammenhenger. Flere av ungdommene blir entusiastiske når de snakker om mat og trekker frem gode minner knyttet til matopplevelser i fellesskap med andre. Ungdommene fra Haugenstua mimrer blant annet tilbake til en festival som pleide å bli arrangert på Haugenstua. *Det [Mini Melafestivalen] minner meg også om Melafestivalen, som de har nede ved Aker Brygge. Ja, Mini-Mela er så gøy!* (elev, Haugenstua). Ungdommene forteller at de kunne spise mat fra hele verden og om musikk og dans.

Ungdommene vi har snakket med sier at de ofte er sultne og stikker steder for å kjøpe mat. *Alle her er sultne! Du spiste sikkert sånn 5 boller i sted* (elev, Tokerud). Flere av ungdommene forteller at etter skoletid går de hjem for å spise, drar på senteret eller til McDonalds for å kjøpe mat: *Vi drar alltid til biblioteket, også blir vi sultne, også drar vi på McDonalds* (elev, Tokerud). I samtaler med ungdommene på McDonalds kommer det frem at noen av ungdommene ikke spiser middag hjemme, men heller møtes der for å spise med venner.

Siden ungdommene ofte er sultne er det også viktig at maten er lett tilgjengelig og at den er billig. Elever fra Tokerud forteller at billig mat var den viktigste og eneste grunnen til at de oppsøkte en fritidsklubb: *På klubben var det veldig billig mat. Det var fem kroner. Jaja, eneste grunnen til at vi gutta dro dit var fordi, vi kunne gått for å kjøpe kebab til 60 kr, men nei der kunne jeg kanskje fått to kebaber for ti kroner* (elev Tokerud).

I funnene over ser vi klare tendenser til betydningen av mat som samlende og sosialiserende. Maten og måltidet er den primære formidleren mellom enkeltmennesket og gruppen, og har dermed stor sosialiserende betydning (Fürst 1996:60). Hva ungdommen spiser og måten de deler maten gjennom et måltid på, kan dermed være med på å konstruere felles identitet og forståelse. Maten kan være med på å bryte ned fordommer ved at man deler mat på tvers av kulturer og sosioøkonomisk bakgrunn slik som matfestivalen på Haugenstua illustrerer.

Som funnene over peker på er McDonalds et sted hvor ungdom henger, sosialiserer, slapper av og spiser sammen. Mange forskere har fokusert på viktigheten av hurtigmat i en hektisk hverdag, men for ungdommene på Stovner virker det heller som at McDonalds er et sted hvor man har tilgang på billig mat og sosialt samvær. Tidligere forskning viser at spisevanene våre endres i det postmoderne samfunnet, men at måltidet fremdeles fremstår som et samlingssted mellom mennesker. Flere av måltidene nytes ute og sjeldnere i den private sfæren.

Internasjonale matkjeder som McDonalds og Burger King er med på endre måltider og matvaner utenfor hjemmet (Guzmán, Bjørkum og Kjærnes 2000:28, 32). Ut i fra funnene presentert over kan man si lite om endring i spisevaner, men at måltidet nytes ute på blant

annet McDonalds, har vi grunnlag for å anta. Grunnen virker ikke å skyldes at man trenger rask mat, men heller at den er billig og at McDonalds er et samlingssted med mulighet for sosiale måltider.

7.6 Kunnskap og aksept hos foreldre

For ungdommene vi har snakket med spiller foreldre en avgjørende rolle for ungdommenes deltagelse i fritidsaktiviteter. Foreldre ønsker informasjon om det ungdommene deres gjør på fritiden. Samtidig ser det ut til at sosioøkonomiske bakgrunn og sosiale og kulturelle oppfatninger kan ha betydning for ungdommenes egen deltagelse.

Gjennom intervjuene kommer det frem at foreldrene ønsker å vite hvor barna tilbringer tid: *Eller som hun sa, hvis foreldrene dine spør hvor du skal....Ja, ja, ...også tror de at du lyver* (elev, Haugenstua). Det fremkommer som viktig at foreldrene har tillit og kunnskap om stedene ungdommene tilbringer tid. En informant forteller at dersom informasjon kommer fra skolen sier foreldrene at det er ok å dra på aktiviteten.

I våre samtaler med ungdommene ser vi at økonomi ikke fremstår som et problem for deltagelse i fritidsaktiviteter: *Jeg tror ikke de ville sagt noe om det kosta penger liksom, for hun vil jeg skal komme meg ut av huset og finne på noe* (elev, Haugenstua). Det er imidlertid forskjell mellom de ulike skolene i hvilke aktiviteter de deltar i. Ungdommene på Haugenstua og Tokerud driver med i større grad med uorganiserte fritidsaktiviteter, hending rundt på Stovner Senter og andre steder enn ungdommene på Stasjonsfjellet. Ungdommene på Stasjonsfjellet er mer aktive i organisert idrett som håndball, langrenn og bryting.

Hva ungdom gjør og hvilke aktiviteter de deltar på varierer også med kjønn og flerkulturell bakgrunn. Blant jentene med flerkulturell bakgrunn kommer flere inn på betydningen av foreldre for hvor de oppholder seg og hvilke tilbud de benytter seg av: *Jeg spurte en venninne, men hun fikk ikke lov av foreldrene, fordi moren er streng* (elev, Tokerud). Noen av jentene snakker også om at gutter og jenter henger sammen, men at det skjer på steder der

foreldrene ikke er, slik som i trappeoppganger. Dette begrunner de med at de ikke får lov til å henge med gutter:

Intervjuer: *Men henger dere med gutter og?*

Informant: *Nei, det er haram. (alle ler)*

Informant: *I muslimske familier, det første du lærer når du skal på 1. trinn er, ikke snakk med gutter! Ikke se på dem, hold deg langt unna dem.*

Informanter: *Mamma har vært sånn, ikke innbland deg med guttene sin business. Det er derfor jeg alltid føler meg sånn nervøs når foreldrene mine skal på utviklingssamtale: ikke si noe om guttene! (elev, Haugenstua)*

I intervjuene forteller noen av jentene at de må hjem rett etter skolen eller når det begynner å bli mørkt ute. Foreldrene er redde for dem, men ungdommene selv opplever å være trygge når de ferdes ute på kveldstid. Enkelte forteller også at det er forskjell på hva jenter og gutter får lov til, og at dette oppleves som irriterende og urettferdig: *Så det er sånn veldig stor forskjell bare fordi jeg er jente. Og mamma lager unnskyldninger, og bare: da han var på din alder, han gikk aldri ut. Men han gjorde jo det (elev, Haugenstua).*

Foreldres kunnskap og informasjon om fritidstilbudene ser ut til å være viktig både i forbindelse med ungdommenes egne ønsker om å delta, men også for tillatelse til å delta. Ungdommene vi har snakket med gir uttrykk for at de blir oppmuntret til å delta på ulike aktiviteter av foreldrene sine dersom de anerkjenner tilbudene. Foreldrene spiller dermed en viktig rolle i vurderingen av fritidsaktiviteten. Derfor ser det ut til at informasjon og kunnskap hos foreldre er vesentlig for å øke deltakelse på fritidstilbud. Dette bør ses i sammenheng med et av de foregående kapitlene der vi finner at skolen er et viktig kommunikasjonsrør for å informere både ungdom og foreldre. Det er ulike måter foreldrene kan få informasjon om tilbudene på. Jungeltelegrafene, som sprer seg mellom foreldre, er en måte å formidle informasjon. Lapp med hjem fra skolen er en annen.

I tidligere forskning på betydningen av foreldre for deltagelse i fritidsaktiviteter har man gjerne diskuterte foreldres sosioøkonomiske og kulturelle bakgrunn. Flere forskere har blant annet hevdet at dårlig råd har vært en av årsakene til at ungdommer ikke får delta i

fritidsaktiviteter. Ingen av våre funn tyder på at økonomi er av stor betydning for deltagelse. På den andre siden kan andre kulturelle og sosiale faktorer spille en større rolle. Blant annet ser det ut til at hvilke fritidsaktiviteter man deltar i varierer ut fra hvilke bakgrunn man har. Mange på Stasjonsfjellet er aktive i sport som håndball og langrenn, mens flere på Tokerud er interessert i fotball, hending og fritidsklubber. Forskning viser at sosioøkonomisk bakgrunn har betydning for hvilke fritidstilbud ungdom deltar eller ikke deltar i. Ungdom med lavere sosioøkonomisk bakgrunn deltar oftere på fritidsklubber mens ungdom med høyere sosioøkonomisk bakgrunn oftere deltar i aktiviteter som krever mer deltagelse og/ eller økonomiske investeringer fra foreldre slik som musikk og sport (Bakken Frøyland & Sletten 2016:7).

Foreldre er en sentral faktor for at ungdom skal oppsøke steder, og betydningen av kunnskap om fritidstilbudene fra bydelen er sentral for deltakelse. Likevel er det utfordringer i å fremme deltakelse blant jenter med flerkulturell bakgrunn. Når det gjelder deltagelse blant jenter med flerkulturell bakgrunn ser det ut til at foreldre er mer opptatt av hvem de er med og hvor de oppholder seg. Jentene forteller om at de ikke får lov til å tilbringe tid sammen med gutter. Dette er forbundet med skam. Relasjoner på tvers av kjønn regnes ofte som uakseptable, noe som henger sammen med forestillinger om ære og rykte og at omgang mellom kjønnene utfordrer den sosiale ordenen (Younis 2010:140). Dette støttes også av tidligere forskning som hevder at lavere deltagelse blant jenter med flerkulturell bakgrunn kan være grunnet i sosial kontroll og kulturelle forskjeller (Yonis 2010:136). Tidligere forskning understreker også at jentene oftere har flere plikter i hjemmet og derfor mindre egen fritid. Ingen av våre funn kan underbygge at jentene med flerkulturell bakgrunn har mindre fritid, men i samtalene med jentene med flerkulturell bakgrunn blir husarbeid nevnt som en del av hverdagen.

7.7 Avstand til tilbud

Ungdommene vi har snakket med forteller at de henger mye i nærmiljøet. Skolene, idrettsbanene og den lokale matbutikken nevnes som naturlige samlingssteder. En av informantene forteller at han kunne tenke seg å dra til Skatehallen dersom det lå nærmere. For de som bor et stykke unna Stovner sentrum, oppleves det som langt å dra til biblioteket

og Stovner Senter: *Det blir langt å dra til Stovner, så det er ikke så ofte. Vi går bare på skolen hvis vi skal henge, med mine venner (elev, Stasjonsfjellet).*

Ungdommene forteller at de oppsøker ulike steder i bydelen. Som sitatet over illustrerer, beveger ikke ungdommene fra Stasjonsfjellet seg ned til Stovner sentrum. Som diskutert i kapittel fem beveger ungdommene på Stasjonsfjellet seg i stor grad ut av bydelen, mens Tokerud-ungdommene vi snakker med sier at ungdommene på Haugenstua ofte kommer til Stovner Sentrum:

Informant: *ja, det er flere aktiviteter her.*

Informant: *de [Ungdommene på Haugenstua] bruker ikke Verdenshuset selv engang.*

Informant: *og de fra Haugenstua er venner med de på Stovner så de møter oss bare her. (elever, Tokerud)*

Bydel Stovner er en bydel med middels stor utstrekning sammenliknet med de andre bydelene i Oslo. Dette kan ha innvirkning på hvordan man beveger seg i bydelen. Lokalisering av tilbud virker å være av betydning for om man velger å benytte seg av fritidstilbud eller ikke. Betydningen av avstand har også blitt pekt på i en stedsanalyse av Vestli, hvor en grunn til at man ikke drar til ungdomsklubben på Haugenstua er at det er for langt (Andersen, Brattbakk, Dalseide, Mæhle & Ruud 2018:59).

Med bakgrunn i det informantene forteller, kan det på den ene siden argumenteres for at fritidstilbud bør etableres i de ulike nærmiljøene (i delbydelene) for at ungdommen skal benytte seg av tilbudene. På den andre siden er det interessant hvordan nærmiljøet i andre tilfeller virker å være av liten betydning, som for eksempel når ungdommen vi har snakket med oppsøker McDonalds.

7.8 Å bo i en delt bydel som preges av fordommer

Ungdommene vi har snakket med beskriver opplevelsen av å bo i en delt bydel: *Jeg føler at Høybråten og Stovner er liksom samme sted, men samtidig så er det litt skilt (elev,*

Stasjonsfjellet). Høybråten beskrives som "østkantens vestkant" både av de som bor der og av de som ikke bor der. Ungdommene vi har snakket med omtaler stempling basert på nabolag: *Kommer du fra Høybråten, så blir du stempla sossedelen av byen og kommer du fra Stovner så blir du stempla ghettdelen* (elev, Stasjonsfjellet). Personer fra Høybråten beskrives med at de *går med jeans som fuckings er så her stramme* (elev, Tokerud) og at du *Må ha Adidas-genser* på Haugenstua (elev, Stasjonsfjellet). Noen forteller om hvordan det oppleves å bli definert av andre: *De ser på oss som fattige rett og slett. De bor i sånn villa og vi bor i sånne blokker* (elev, Tokerud).

En grunn til at noen ikke oppsøker Verdenshuset er at: *det er folk vi ikke kjenner, vi er ikke der fordi vi ikke er steder vi ikke er komfortable med å være* (elev, Tokerud). Andre lar være å dra til Stovner Senter fordi man ikke føler seg hjemme der, samtidig som man selv har en oppfatning av at andre, fra andre deler av bydelen, føler seg mer tilpass der. Grunner til at noen av elevene søkte seg bort fra Haugenstua og Tokerud er følelsen av ikke å passe inn og at Stasjonsfjellet *var mer meg* (elev, Stasjonsfjellet). Noen av disse elevene har blitt frarådet av voksenpersoner som lærere og foreldre å søke på disse skolene grunnet dårlig miljø.

Mange av ungdommene vi har snakket med er lei av at Stovner stemples som et problemområde og hvordan media bare ser det de vil se: *det er mange ting, for eksempel det som skjedde i Holmenkollen, hvorfor blir ikke det sett på som svenske tilstander når de sluss med politiet? Vi har aldri slåss mot politiet og vi blir sett på som det* (elev, Tokerud). En av informantene forteller at han (...) *får vite av kompiser som bor på Frogner og sånn, de ler liksom når de får vite at jeg er fra Stovner* (elev, Tokerud). Andre har også hørt at man ikke får jobb fordi man går på Stovner videregående. I et av intervjuene blir det påpekt at en konsekvens av slike medieoppslag er at man endrer atferd: *Når de får de stemplene, ikke sant, hvis noen blir kalt voldelig, så blir de provosert, også tenker de ja, da kan jeg bare være voldelig* (elev, Tokerud).

Det ungdommene forteller vitner om at deres bevegelsesmønstre, valg og identitet påvirkes av kategorisering og fordommer. Selv om vi ikke kan konkludere med årsaker til hvorfor man beveger seg slik man gjør, tyder mye på at fordommer og forutinntatthet er underliggende

årsaker til hvorfor man velger å være noen steder – og unngå andre steder. Ungdommene vi har snakket med er tydelige på hvor de føler at de hører til; sosialt til bestemte fellesskap og geografisk i form av steder de er. Flere av disse fortellingene indikerer dermed «a sense of one's place» (Ljunggren, Toft & Flemmen 2017:363).

Ungdom er spesielt opptatt av å skille seg fra andre (Ungdom og Fritid 2013: 27). I intervjuene uttrykkes fordommer og oppfatninger om andre gjennom måten ungdommene omtaler og beskriver hverandre på. Ungdommene kategoriserer andre og blir selv kategorisert ut i fra nabolag. Det skapes dermed inn- og utgrupper hvor gruppene eksisterer parallelt med utgangspunkt i hverandres motsetninger. Medlemmer i utgruppene tillegges egenskaper, væremåte og smak. Dette eksemplifiseres også i *Tante Ulrikkes Vei*. Her beskriver Zeshan Shakar hvordan innbyggere i hus-Stovner kan være opptatt av å skille seg fra innbyggere i blokk-Stovner, nettopp for å vise hvordan de er mer velstående enn de som bor på blokk-Stovner.

Flere av ungdommenes historier om Stovner preges av territoriell stigmatisering hvor bosted fungerer som et hinder i å oppnå full aksept hos andre. Man kan for eksempel spørre seg om ungdom gidder å søke deltidsjobb når man har hørt at man havner nederst i bunken på grunn av skolen man går på. Den siste tidens medieoppslag om svenske tilstander, skyting, vold, gjengkriminalitet og narkotikasalg på Stovner oppleves som hemmende for flere av informantene. Som ungdommene selv sier kan negativ omtale på den ene siden føre til selvoppfyllende profetier. Slik atferdsendring kan igjen forsterke det negative bildet av bydelen i mediene og andres oppfatning av Stovner og bygge opp myten om Groruddalen som det farlige «gettostedet» (Rosten 2017:54). På den andre siden kan negativ omtale føre til et behov for å fortelle om det positive ved å bo i bydelen og for å uttrykke stolthet over å komme fra Stovner.

7.9 Diskusjon

I dette kapitlet har vi gjort rede for og drøftet mekanismer som har betydning for om ungdommene vi har snakket med bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud. Alle disse funnene må ses i lys av hverandre, for eksempel må det defineres målgrupper når man skal

utvikle og opprettholde tilbud. Vi ser at ungdommene vi har snakket med lar være å oppsøke tilbud hvor de i utgangspunktet er i målgruppen. Dette skyldes blant annet manglende kommunikasjon om hvem tilbudet er for, som resulterer i at ungdommene oppfatter at tilbudet er for personer som er yngre eller eldre enn dem selv. Betydningen av avklarte målgrupper er derfor viktig. En slik avgrensning kan gjøre det lettere for ungdommene å møte venner fordi man vet at jevnaldrende med like interesser er der. Tydelig definerte målgrupper kan også gjøre det enklere for ungdommene å delta fordi foreldrene deres vet at tilbudet er egnet for ungdommer.

Ungdommene vi har snakket med bruker biblioteket og McDonalds som pusterom i sine hverdager. Her kan man møte venner, spise og slappe av uten forventninger og press. Disse stedene er populære fordi de innehar kjennetegn som lett tilgang på billig mat, behagelige sitteplasser og mulighet for å oppholde seg inne. Stedene har etablert seg som samlingssteder som både ungdom og foreldre kjenner til. Dette gjør de mer tilgjengelig for ungdom, fordi de får lov å dra dit, og fordi de treffer venner der tilfeldig.

Som biblioteket og McDonalds er eksempler på, oppsøker ungdommene både steder i nærmiljøet og steder utenfor bydelen. Måten de beveger seg på avhenger av hvor andre venner drar og hvor opinionsledere gir uttrykk for at det er kult å være. Venner kan her ses på som en inngruppe. Inngruppen man er en del av har betydning for hvor man beveger seg, samtidig som utgruppen også påvirker ungdommens bevegelsesmønstre. Dette kan forklares med interne fordommer i bydelen, som blant annet vises gjennom hvilke aktiviteter ungdommene i de ulike delbydelene oppsøker og hvordan de omtaler hverandre og aktivitetene. Statistikk fra Elevundersøkelsen viser at det ikke er betydelige forskjeller mellom skolene for blant annet trivsel. Det er derfor interessant at ungdommene vi har snakket med legger mye vekt på at det er relativt store forskjeller i skolemiljø samt blant elevene som går på de ulike skolene. For at ungdom skal bruke bydelens fritidstilbud er det viktig å fokusere på nærhet og nærmiljø for å skape lokal interesse. Samtidig er det relevant å skape felles arenaer på tvers av delbydeler, for å bryte ned fordommer og samle bydelen. Det kommer frem av intervjuene at fordommer også spres blant voksenpersoner som lærere og foreldre. Dette og negativ omtale om bydelen i media, er med på å prege ungdommenes egne holdninger og fordommer.

Den generelle fortellingen om Stovner, fortalt av ungdommen selv, er at Stovner er et godt sted å vokse opp og være. Vi ser at det likevel er relevant å arbeide med omdømmebygging både i og utenfor Stovner. Dette arbeidet kan ikke kun rettes mot ungdom. Her må også foreldre, lærere, andre voksenpersoner i bydelen og media ta sin del av ansvaret.

Kapittel 8: Innovasjon for utvikling av bedre dialog med ungdommen på Stovner

8.1 Oppsummering av funn og analyse

I denne rapporten har vi forsøkt å svare på problemstillingen: Hva gjør at ungdom bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud? Vi avledet tre underspørsmål som sammen svarer ut hovedproblemstillingen. Av det første underspørsmålet «hvor er ungdommen og hva gjør de på fritiden?» ser vi at det er variasjon i hvor de oppholder seg og i hvilken grad de driver med fritidsaktiviteter. Alle ungdommene vi har snakket med driver med uorganiserte fritidsaktiviteter. Flere av informantene driver også med organiserte fritidsaktiviteter. Av de som ikke er engasjerte i organiserte fritidsaktiviteter i dag, har flertallet deltatt tidligere. Samlet sett, med unntak av biblioteket og idrettsbanene, gir våre informanter inntrykk av at bydelens fritidstilbud i liten grad spiller en rolle i deres hverdag. Biblioteket, McDonalds, skolene i nærområdet og kjøpesentre beskrives som møteplasser av ungdommene vi har snakket med.

Av det andre og tredje underspørsmålet «hvordan får ungdommen informasjon om tilbudene og hvordan kan digital kommunikasjon være et verktøy?» kommer det frem at kommunikasjonen mellom Bydel Stovner og ungdom i bydelen er sviktende. Informasjon til foreldre, gjerne gjennom skolen, er viktig for at ungdommene vi har snakket med får lov til å delta på aktiviteter i regi av bydelen. Dersom bydelen skal nå ungdom gjennom sosiale medier må budskapet være tydelig rettet mot denne målgruppen på de plattformene ungdommene er på. Her trekkes spesielt Snapchat og Instagram frem. Også opinionsledere, enkeltpersoner i vennegjenger og forbilder fra bydelen, er av betydning når informasjon skal formidles til ungdommen.

For å svare på spørsmålet «hva gjør at ungdom bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud?» har vi gjort rede for og drøftet mekanismer som har betydning for om ungdommene vi har snakket med bruker eller ikke bruker bydelens fritidstilbud. Funnene viser at stabilitet i tilbudet er av betydning for om ungdom bruker fritidstilbud eller ikke. Stabilitet i form av åpningstider, opprettholdelse av eksisterende tilbud og faste dager kan gjøre at ungdom innarbeider vaner og rutiner for å oppsøke tilbud. Venner er også avgjørende for om man drar til steder og deltar på fritidsaktiviteter. Venner er videreformidlere av

kommunikasjon og fungerer derfor som opinionsledere. Foreldre er også viktige formidlere av informasjon gjennom blant annet jungeltelegraf. Skolen er et viktig kommunikasjonsrør for å nå foreldre og fremstår som en trygg aktør. Kommunikasjon gjennom skolen kan dermed fremme deltagelse blant jenter med flerkulturell bakgrunn. Et annet viktig funn er at ungdom har behov for et pusterom i en hektisk hverdag. Det kommer også frem at billig og tilgjengelig mat er sentrale mekanismer for at ungdom skal oppsøke steder, som for eksempel McDonalds eller fritidsklubber. Det sosiale rundt måltidet er viktig for deltagelse, samt for utvikling av identitet og tilhørighet. For at ungdom skal bruke bydelens fritidstilbud er det derfor viktig å fokusere på nærhet og nærmiljø for å skape lokal interesse. Samtidig er det relevant å skape felles arenaer på tvers av delbydeler, for å bryte ned fordommer og samle bydelen.

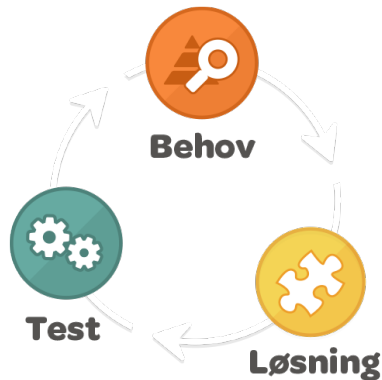
Videre i denne rapporten presenteres overordnede og konkrete tiltak som har til hensikt å informere om bydelens fritidstilbud samt å få flere til å bruke de. Ungdommene har konkrete tiltak til hva de ønsker seg, og hva som skal til for at de vil bruke tilbudene. På bakgrunn av teori, funn og analyse presenteres forslag til tiltak som har mål om å styrke bruken av fritidstilbud blant ungdom på Stovner.

8.2 BLT: Behov, Løsning, Test

Bydel Stovner har mål om å samarbeide med medarbeidere og innbyggere for å finne løsninger på behov og utfordringer (Oslo kommune 2017a:12). Dette innebærer å gå fra å ha brukeren i fokus til å ha brukerens fokus. Det er et mål at bydelen videre kan bruke tiltakene som er foreslått i dette prosjektet i en videre dialog med ungdommene, og at bydelen på denne måten kan oppleves som en mer relevant aktør i deres hverdag.

En måte bydelen kan jobbe videre med tiltakene på er ved å ta i bruk innovasjonsverktøyet BLT. BLT er et innovasjonsverktøy utviklet av KS. Målet med dette verktøyet er utvikling av nye og bedre løsninger i kommunal sektor. Dette skjer ved at målgruppen tiltak er rettet mot og andre relevante interessenter skaper løsninger i samarbeid med de som skal levere tjenesten. Samskaping innebærer at likeverdige samarbeidende partnerskap etableres for utvikling av løsninger. Innovasjonsprosessen går ut på at man først må kartlegge *behov*, for videre å komme med *løsninger* for deretter å *teste* løsningen gjennom avgrensede forsøk,

også kalt piloter. Prosessen gjentas til løsningen virkelig fungerer godt. Deretter kan tiltaket eventuelt skaleres opp og integreres i det ordinære tjenestetilbudet (KS 2018).

Innovasjonsverktøy BLT

Funnene i denne rapporten kan ses på som *behovene* til ungdommene vi har snakket med. Tiltakene som er utarbeidet på bakgrunn av behovene kan ses på som mulige *løsninger* for at ungdom skal benytte bydelens fritidstilbud. Derfor vil det være aktuelt å *teste* noen av disse tiltakene før de eventuelt innføres permanent. Dette kan gjøres ved å gjennomføre en pilot for å teste om tiltakene fungerer. Anbefalingen vil derfor være å velge ut noen av tiltakene under for videre å teste de i et pilotprosjekt. Dette for å hindre at det implementeres tiltak som ikke fungerer.

8.3 Tiltak

Det er utarbeidet tre hovedkategorier med tiltak:

1. Utarbeide en kommunikasjonsstrategi med mål om å forbedre kommunikasjonen mellom ungdom og bydelen
2. Skape tilbud rettet mot ungdom som en avgrenset og klart definert målgruppe
3. Omdømmebygging

Under disse tre hovedkategoriene er det utarbeidet overordnede tiltak med konkrete tiltak ved siden av i tabellen. Noen av tiltakene er foreslått av ungdommen selv i samtaler med dem, andre er basert på analyse og kreativitet.

1. Utarbeide en kommunikasjonsstrategi med mål om å forbedre kommunikasjonen mellom ungdom og bydelen

Overordnede tiltak	Konkrete tiltak
Målrettet informasjon til ungdom	<ul style="list-style-type: none">• Bruke opinionsledere og unge forbilder fra Stovner for å skape engasjement rundt tilbud og arrangementer• Utforme innlegg som er bevisst rettet mot ungdom med fokus på hva ungdom er interessert i (mat, musikk, festivaler, idrett)• Bruke ungdom (eks Stovner Media) i utarbeidelse av innhold på sosiale medier• Lage Snapchat-filtre for Blokk 58, festivaler og arrangementer• Gjennomføre målrettede informasjonstiltak mot ungdom på steder der disse møtes (Bibliotek, McDonalds osv)
Økt bevissthet om hvilke plattformer ungdommen er på	<ul style="list-style-type: none">• Holde seg oppdatert på hvilke plattformer ungdom bruker• Vurdere å ta i bruk Snapchat og Instagram• Sende ut SMS/ Messenger
Målrettet informasjon til foreldre for informasjon om tilbud og tillatelse til å delta på tilbud	<ul style="list-style-type: none">• Bruke Facebook for å nå foreldre• Sende informasjonsskriv om fritidstilbud i posten og/ eller som ranselpost• Være tilstede på arrangementer og festivaler som samler barn/ unge og deres foreldre. Informere om og

	<p>presentere bydelens fritidstilbud på stands.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bruke opinionsledere og ildsjeler i for eksempel Bydelsmødrene for å nå ut til foreldre med flerkulturell bakgrunn
Samarbeid med skolen	<ul style="list-style-type: none"> • Være tilstede på foreldremøter for å informere om fritidstilbud • Informere om tilbud og arrangement på infoskjermer eller tavler på skolene • Dele ut informasjonsskriv (evt laget av ungdom selv) som tas med hjem til foreldre • Samarbeide med skolen i faget "Innsats for andre" ved å utarbeide en oversikt over hva ungdom i bydelen kan bidra med og levere denne til lærere i faget. • Arrangere en skoleturné hvor representanter fra ulike fritidstilbud forteller om hva de gjør på de ulike tilbudene.

2. Skape tilbud rettet mot ungdom som en avgrenset og klart definert målgruppe

Overordnede tiltak	Konkrete tiltak
Økt fokus på mangfold blant ungdom når ulike tilbud utvikles og startes opp	<ul style="list-style-type: none"> • Videreføre tilbud direkte rettet mot bestemte grupper, som for eksempel jenteklubb • Skape tilbud for bestemte aldersgrupper til bestemte tider, dager og steder
Kontinuitet og stabilitet i eksisterende og fremtidige tilbud	<ul style="list-style-type: none"> • Opprettholde igangsatte tilbud med faste åpningstider • Utarbeide en strategi for hvordan man skal informere ungdom om endringer i eksisterende tilbud • Tydeliggjøre biblioteket som arena for ulike aktiviteter som leksehjelp og sosial spilling
Etablering av møteplasser som ungdommen har behov for	<ul style="list-style-type: none"> • Lage et fristed fra forventninger og program: hending, brettspill, biljard, billig mat og drikke, sofa, lange åpningstider • Starte opp en ungdomscafé • Etablere andre møteplasser i nrområdet • Få inn arbeidsplasser/praksis for ungdom, for erfaring, mestringsfølelse,

	og penger. <ul style="list-style-type: none"> • Lage en treningsgruppe for jenter med frivillig oppmøte én gang i uka.
--	---

3. Omdømmebygging

Overordnede tiltak	Konkrete tiltak
Arbeid med fordommer internt	<ul style="list-style-type: none"> • Arrangere et gratis eller billig konsept/ arrangement med artister fra bydelen og billig mat som forflytter seg mellom de ulike delbydelene • Lage arrangementer som samler beboere på tvers av bydeler som festivaler (se for eksempel Vær Stolt-festivalen i Søndre Nordstrand) • Lage idrettsarrangementer og kulturelle arrangementer på tvers av skoler • Legge arrangementer til Stovner videregående skole og invitere ungdomsskoleelever dit for å fremme positive sider ved skolen og på denne måten bedre skolens omdømme. • Gjøre lærere bevisste på at ungdommen har fordommer om hverandre og viktigheten av å forsøke å bryte disse ned • Mobilisere foreldre og ungdom i planlegging og gjennomføring av arrangementer
Arbeid med fordommer eksternt	<ul style="list-style-type: none"> • Selge inn positive saker til lokale og landsdekkende media • Bedre markedsføring av arrangementer på Stovner i resten av Oslo (slik som for Granittrack)

Behovene og tiltakene som skisseres her må ses på som forslag i innledningen til en videre prosess. Bydelen bør gå i dialog med ungdom i bydelen om disse behovene og mulige løsninger i en prosess hvor ungdommene anerkjennes som likeverdige parter. Formålet med denne prosessen er samskaping hvor det også kan være aktuelt å involvere andre aktører. Eksempler på aktører er foreldre, frivillige lag og foreninger samt representanter for lokale kommersielle tilbud som brukes av ungdom.

Kapittel 9: Funnenes implikasjoner og forslag til videre forskning

9.1 Implikasjoner av funnene

Et forbedret kunnskapsgrunnlag om hva ungdom driver med og hvor de oppholder seg på fritiden skal gjøre at bydelen i større grad kan tilby og tilpasse fritidstilbud basert på ungdommens behov. Denne rapporten tar utgangspunkt i historiene til et utvalg ungdom. Utvalget kan ha vært skjevt, og de som ønsket å delta i fokusgruppene kan ha spesielle kjennetegn som gjør at de i større grad er villige til å delta enn andre. Gjennom deltakende observasjon har vi forsøkt å nå ut til de som kan beskrives som "tause stemmer". Selv om vi sitter igjen med et inntrykk av å ha snakket med et mangfold unge, med ulik bakgrunn og engasjement, kan vi ikke konkludere med at dette prosjektet har lyktes med å nå de tause stemmene. Som i annen forskning kunne et annet utvalg gitt andre funn og forslag til tiltak. Det våre informanter forteller om Stovner, egen fritid og fritidsønsker kan dermed ikke generaliseres til å gjelde for all ungdom på Stovner. Vi mener likevel at funnene fra dette prosjektet er av betydning for bydelens videre arbeid med unge, og at tiltakene dermed bør videreutvikles og testes ut ved hjelp av verktøyet BLT.

Som i all forskning vil forskerne være preget av tidligere erfaringer, bakgrunn og forutinntattheter. Dermed må man kunne anta at også denne rapporten vil være farget av dette. Vi har gjennom samarbeid med veileder og bydelsadministrasjonen forsøkt å sikre at analysen er så objektiv som mulig. Disse har lest gjennom funn og analyse og kommet med bemerkninger underveis. Her kan det også nevnes at forskeren selv påvirker feltet man forsker på. Det kan være temaer som ungdommene ikke har ønsket å dele med oss, som betydningen av for eksempel streng sosial kontroll hjemme og økonomiske ressurser for deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter.

En metodisk svakhet med fokusgruppeintervju er at noen kan dominere diskusjonen og på denne måten hindre andre i gruppen i å uttrykke sine tanker om et tema (Wibeck 2011:22). Vi forsøkte å forhindre dette ved å sette sammen fokusgrupper av personer som allerede kjenner hverandre. I begynnelsen av hver fokusgruppe introduserte vi splot. Vi sitter igjen med et inntrykk av at denne metodiske tilnærmingen også bidro til at informantene våre tok tilnærmet like mye plass i gruppen. Splot gjorde at ungdommene fikk snakke om egen fritid

og hverdag på egne premisser, samt at de fikk tid til å tenke over temaene før tegningen ble gjennomgått i plenum. Ungdommene fortalte om fritiden sin på rundgang. Dette gjorde at vi ble oppmerksomme på hvem som tok mye plass og hvem som holdt seg mer i bakgrunnen og vi kunne ta hensyn til dette videre i samtalen.

Man bør være bevisst at datainnsamlingen for dette prosjektet har foregått i vinterhalvåret. Flere har gitt uttrykk for at de trenger arenaer for innendørsaktiviteter om vinteren. Dersom dataene hadde vært innsamlet i sommerhalvåret, kan det hende at færre ville ha fokusert på dette. På den andre siden kan dette vurderes som et funn i seg selv da det gir indikasjoner på at det er et større behov for innendørsaktiviteter i vinterhalvåret.

Intervjuene ble gjennomført i en periode der få av informantene hadde kjennskap til at et nytt fritidstilbud skulle starte opp i Stovner sentrum. Dersom dette tilbudet allerede hadde eksistert på tidspunktet for datainnsamlingen, kan svarene på hva ungdommene gjør og har behov for, og hvordan de får informasjon ha vært annerledes.

På bakgrunn av diskusjonen over anser vi datainnsamlingen fra dette prosjektet som viktig for kunnskapsgrunnlaget om ungdom i bydelen. Dette kan videre sikre mer treffsikre tjenester for unge. Fortellingene til våre informanter peker på trender og holdninger blant unge som bydelen er tjent med å ta hensyn til i sitt videre arbeid med ungdom. Gjennomføring av tiltak som presenteres i denne rapporten kan av de unge oppleves som en dialog mellom dem og bydelen. Vi håper at funnene og tiltakene fra denne rapporten inspirerer bydelen til å inkludere unge i fremtidige prosjekter.

9.2 Forslag til videre forskning og fremtidige prosjekter

Tematikk og funn fra dette prosjektet kan danne utgangspunkt for videre forskning og fremtidige prosjekter:

- Bruke BLT-metodikken for utvikling av utvalgte tiltak.
- Evaluere eksisterende tilbud, som de nye fritidsklubbene på Stovner og Vestli.

- Lage en kunnskapsbank hvor det skal være enkelt å finne tilbake til tidligere rapporter, forskning og relevant litteratur. Dette kan videre brukes i utvikling og forbedring av tjenester og tilbud.
- Utarbeide rutiner for innhenting av informasjon om innbyggerne slik at innbyggerne opplever bydelens tjenester som tilfredsstillende.
- Evaluere en eventuell ny kommunikasjonsstrategi
- Forske på omdømmebygging: hvordan bryte ned fordommer internt og eksternt.
- Undersøke videre hvordan ulike innbyggergrupper ønsker å ha kontakt med bydelen. Dette innebærer å se på hvordan bydelen best kan tilrettelegge det digitale møtet mellom innbyggerne og bydelen, og om denne kommunikasjonen er best egnet digitalt.
- Forske videre på hvordan Avdeling Oppvekst, eventuelt med fokus på Seksjon fritid, bør organiseres. Dette kan baseres på funn i denne rapporten om hvordan bydelen kommunisere og jobbe målrettet mot ungdom. Her kan det være aktuelt å sammenlikne organisering med andre kommuner og/ eller bydeler i Oslo.

Litteratur

- Aalaei, Y. (2017). Den gode barndom - også for barn i fattige familier? *Tidsskrift for familierett, arverett og barnevernrettslige spørsmål*. 15(3). 239-256. doi: 10.18261.
- Aalen, I. (2012). *En kort bok om sosiale medier*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Andersen P. L. & Bakken, A. (2015). *Ung i Oslo 2015*. (NOVA Rapport 8/15). Hentet fra: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2015/Ung-i-Oslo-2015>
- Andersen, B. Brattbakk, I. Dalseide, A. M. Mæhle Y. M. & Ruud M. E. (2018). Hverdagsstedet Vestli. *Sosiokulturell stedsanalyse av Vestli i Bydel Stovner*. (AFI rapport 01/2018). Hentet fra: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/AFI/Publikasjoner-AFI/Hverdagsstedet-Vestli>
- Andersen, P. L. Pedersen, W. & Bakken A. (2017). Russetid i Oslo. I J. Ljunggren (red.). *Oslo – ulikhetens by* (307-321). Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bakken, A. Frøyland, L. R. & Sletten M. A. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* (NOVA Rapport 3/16). Hentet fra: <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2016/Sosiale-forskjeller-i-unges-liv>
- Bakken, A. (2017). *Ungdata. Nasjonale resultater 2017*. (NOVA Rapport 10/17). <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2017/Ungdata-2017>
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2015). *Trygghet, deltagelse og engasjement – regjeringens arbeid for barn og unge*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/2b16dd79c34f46e49aa580b48b955af8/samlet-plan-for-barn-og-unge.pdf>
- Brattbakk, I. og Wessel, T. (2017). Nabolagets effekt: Hva er problematisk med geografisk ulikhet? I J. Ljunggren (Red.). *Oslo – Ulikhetens by* (339-356). Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bauman, Z. og May, T. (2004). *Å tenke sosiologisk*. Oslo: Abstrakt Forlag
- Danielsen, K. og Engebretsen, A. I. (2014). Stovner - problemområdet eller lutter idyll? Om forholdet mellom statistikk og erfaring. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 17(3), 27-40.
- Eriksen, I. & Frøyland, R. L. (2017). *Levende drabantbyer: Ungdoms deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter i flerkulturelle lokalsamfunn*. (Rapport 2017/1). Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor 2017
- Fangen, K. (2011). Deltakende observasjon. I K. Fangen og A-M. Sellerberg (red.). *Mange ulike metoder* (37-56). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Fürst E. L. (1996). Mat - et språk for overskridelse. *Samtiden*. 3, 59-68.
- Gripsrud, J. (2015). *Mediekultur, mediesamfunn*. Oslo: Universitetsforlaget
- Guzmán, M. A. Bjørkum, E. Kjærnes, U. (2000). *Ungdommers måltid en studie av livssituasjon, mat og kjønn*. (SIFO rapport nr. 6). Lysaker: Statens institutt for forbruksforskning.

- Haugseth J. F. (2013). *Sosiale medier i samfunnet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Korsnes, O. (2008). *Sosiologisk leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget
- KS. (2018). *Kommunesektorens innovasjonsverktøy*. Hentet fra: <http://ks-innovation-tool.herokuapp.com>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ljunggren, J. Toft, M. & Flemmen, M (2017). Geografiske klasseskiller. I J. Ljunggren (Red.), *Oslo – ulikhetens by* (359-378). Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Opinion (2018). *Kulturundersøkelse i Bydel Stovner 2018*. Upublisert manuskript. Opinion: Oslo.
- Oslo kommune (2017b). *Bydel Stovner. Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø*. Hentet fra: <https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13201670/Innhold/Politikk%20og%20administrasjon/Statistikk/Faktaark%20bydelene%202017/11%20Bydel%20Stovner.pdf>
- Oslo kommune (2017a). *Bydel Stovners budsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021*. <https://www.oslo.kommune.no/politikk-og-administrasjon/bydeler/bydel-stovner/budsjett-dokumenter-og-planer-bydel-stovner/#gref>
- Prieur, A. (2009). Klasse - borte, borte, titt tei. I *Sosiologi i dag*, 39(3), 27-41.
- Rosten, M. G. (2017). Territoriell stigmatisering og gutter som "leker getto" i Groruddalen. *Norsk sosiologisk tidsskrift*. 1(1), 53-70. DOI: [10.18261](https://doi.org/10.18261)
- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademiske
- Ungdom og fritid (2013). *Kompendium til Ungdom og Fritids Opplæringsprogram*. Hentet fra: <https://www.ungdomogfritid.no/wp-content/uploads/Kompendium-til-Ungdom-og-Fritids-opplæringsprogram.pdf>
- Utdanningsdirektoratet. (2018a). *Skoleporten - elevundersøkelsen*. Hentet fra: <https://skoleporten.udir.no/rapportvisning/grunnskole/laeringsmiljoe/elevundersoeekelsen/oslo-fylke?enhetsid=03&vurderingsomrade=6&underomrade=48&skoletype=0&skoletypemenuid=0&sammenstilling=1>
- Utdanningsdirektoratet (2018b). *Skoleporten - skolefakta*. Hentet fra: <https://skoleporten.udir.no/oversikt/oversikt/grunnskole/oslo-fylke>
- Wibeck, V. (2011). Med fokus på interaksjon – om å fange om samspillet mellom deltakere, ideer og argumenter i fokusgruppestudier. I K. Fangen og A-M. Sellerberg (red.). *Mange ulike metoder* (15-36). Oslo: Gyldendal Akademisk
- Younis, T. A. (2010). På lag? Minoritetsjenter som ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter. *Norsk pedagogisk tidsskrift*. 94(2), 136-147.
- Zeshan Shakar (2018). *Tante Ulrikkes vei*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag

Vedlegg 1: Fritidstilbud for ungdom på Stovner (per februar 2018)

- Aktiv Ferie og Fritid: arrangerer turer og aktiviteter i skoleferiene.
- Deichman Stovner: «det sosiale biblioteket» hvor folk i alle aldre skal komme sammen for å lese, skape, lære, diskutere og oppleve. Faste aktiviteter for ungdom: leksehjelp, Nintendo Switch (sosial spilling)
- Idrett: Høybråten og Stovner IL, Vestli IL, Rommen sportsklubb, Høybråten Basket, Oslo N. Taekwondo Klubb, Satori Karateklubb, Stovner Frisbeeklubb, Øst Cricketklub, Stovner Bokseklubb
- Osloungdommens Motorsenter og Haugenstua skatehall: tilgang til verksted og verktøy, hjelp av ansatte for å mekke på kjøretøy, skateramper inne og ute, bemannet med miljøarbeider/ instruktør. Et byomfattende tilbud for alle i Oslo.
- Sommerskolen: en annerledes opplevelse av skolefag i kombinasjon med blant annet dans, svømming, skriving, drama, språk, matlaging, programmering og friluftsliv. Et byomfattende tilbud for alle i Oslo.
- Stovner Dreamworkers: arrangerer lavterskeltilbud for unge og hjelper unge med en plan eller et konsept med å realisere dette. Ansvar for Stovner Basement som har åpent en gang i uken. 13-18 år.
- Stovner Frivillighetssentral (Stiftelsen Kirkens Bymisjon i Oslo): et sted for de som ønsker å gjøre noe meningsfullt for andre mennesker. Aktiviteter for unge: Stovner Leaders (et lederprogram for unge i alderen 17-22 år),
- Stovner Media (oppvekstavdelingen, seksjon fritid): ungdomsgruppe som lager reportasjer og artikler fra Bydel Stovner og Groruddalen. Mulighet for å få saker på trykk i Akers Avis - Groruddalen. 13-18 år.
- Stovner Rockefabrikk: musikkundervisning, musikkproduksjon og tilgang på øvingsrom. 14-20 år. Et byomfattende tilbud for alle i Oslo.
- Rommen kultursenter: musikk- og danseundervisning. 5. klasse - 18 år.
- Rommen Scene: UKM, diverse forestillinger
- Verdenshuset Haugenstua: juniorklubb, ungdomsklubb, dansekurs, jentegruppe, filmvisninger, boksing, taekwondo, musikkurs. 5. klasse - 18 år.
- Værestedet (Stovner Senter): leksehjelp, Stovner Media, yoga& bok (for jenter), juniorklubb

Vedlegg 2: Intervjuguide

Det vil alltid være to personer tilstedet under intervjuet, en noterer og en vil ha hovedansvar for å stille spørsmål. Fokusgruppen vil bestå av 5-6 personer per gruppe og til sammen vil det være 6 grupper. Starter fokusgruppen med bli-kjent-leker, som forhandlingsrekker, Snipp og Snapp, tegneøvelser.

Innledende spørsmål- runder der alle forsøker å svare

Spot: Deltakerne tegner seg selv i midten og skriver rundt hva de gjør på fritiden - hva føler du når du er på disse stedene? Kartet vil gi utgangspunkt for hva vi spør om videre. Foreløpig tenker vi oss følgende:

Hva liker du best med å bo på Stovner?

Hva gjorde du etter skolen i går? Hvor var du? Hvorfor var du der? Hva gjorde du der? Hvem var du med?

- Svar: ikke no spess: Oki, hvor var du, hvor pleier du å være
- evt. fortell om en av dagene dine denne uken.

Hva pleier du å gjøre etter skolen?

Hvor mange søsken har du?

Hvor ofte spiser du middag med familien?

Hva gjør du med vennene dine på fritiden?

Hva liker du å gjøre når du er alene?

Hva gjorde du i helgen/ hva pleier du å gjøre i helgen?

Vær OBS på at det kan komme opp temaer man vil snakke om videre i hoveddelen.

Hoveddel - dynamikk med diskusjon

Hjemme

Hva gjør du når du er hjemme?

Hvem er du med?

Hvem kommer på besøk hjem til deg?

Hvor ofte har du besøk?

Hva gjør du når du har besøk hjemme?

Interesser

Hva liker du best å gjøre på fritiden?

Hva skulle du ønske at du kunne gjøre på fritiden?

Hvorfor kan du ikke gjøre dette på fritiden?

NB. Det er viktig å legge merke til at hva unge gjør på fritiden også sier mye om popularitet og identitet. Og at de som kanskje er svært stille ikke er på de "kuleste" stedene. Disse er det interessant å snakke nærmere med i et eventuelt dybdeintervju.

Henge med venner:

Hva liker du å gjøre med vennene dine?

Hvor henger dere?
Hvor/hvordan ble du kjent med vennene dine?

Biblioteket:

Hva vet du om biblioteket på Stovner?
Har du vært på biblioteket før?
Hva gjorde du sist du var på biblioteket?

Ja

Når var du der sist?
Var du der sammen med noen? Hvem?
Hva gjorde du der?
Hva liker du best med biblioteket? Hvorfor?
Er det en annen grunn til at du drar på biblioteket?
Når drar du dit? (i skoletiden, etter skolen, helgen)

Nei

Kunne du tenke deg å dra dit? Hvorfor/hvorfor ikke?
Hva har du hørt om biblioteket?
Kjenner du noen som går dit? Hva gjør de der?
Hvem ville du dratt dit med?
Liker du å lese? Hva? eventuelt hvorfor ikke?

Skatehallen

Hva vet du om skatehallen på Stovner?
Har du vært i skatehallen?
Hva gjorde du sist du var i skatehallen??
Skatet:
(Hvem lærte du å skate av? / Hvorfor ble du interessert i skating?)
Hang: Hvorfor? Hvem hang du med?

Ja

Når var du der sist?
Hvor ofte er du der?
Var du der sammen med noen? Hvem?
Hvor hørte du først om skatehallen?
Hva liker du best med skatehallen? Hvorfor?

Nei

Kunne du tenke deg å dra dit? Hvorfor/hvorfor ikke?
Kjenner du noen som går dit? Hva gjør de der?
Hvem ville du dratt dit med?

Hvor får du informasjon om tilbudene?

Hvor hørte du om fritidsaktivitetene?
Fikk du vite om dette via internettsider, sosiale medier, andre venner?
Hvor får du vite om ting som interesserer deg, nye spill, ny musikk mote osv?
Visste du at bydel stovner ha en egen facebook side?

Hvordan vil du ha informasjon om tilbudene?

Hvis det skulle arrangeres filmkveld hvordan tror du at du ville fått vite om det?

Hvis du kunne gjort hva som helst etter skolen i morgen, hva ville du gjort da?

Er det noen andre aktiviteter som du kunne tenke deg på Stovner?

Ungdomcaféer med billig kakao og boller? Hva ville du hatt på en

Flere tilbud på skolen, åpen gymsal?

Ungdommens bydelsråd?

Ungdomsfilm/kino?

Sommerleir?

Noe du har lyst til å lære, språk, programmering, male, tegne, spille instrument?

Avslutning

Er det noe mer dere har lyst til å snakke om?